Poštarina plaćena u gotovom.

Ovaj broj stoji 6.— Din

GOD. IX AUGUST 1931 BROJ 8

Izlazi svakog mjeseca. — Pretplata godišnje Din 60.—, inostranstvo Din 80.—. Uredništvo i uprava u Zagrebu, Masarykova ulica 28a. — Čekovni račun Pošt. šted. u Zagrebu broj 34.654. Tekući račun kod Hrvatske poljodjelske banke u Zagrebu, ček broj 33.392. Urednik: profesor STJEPAN PIRNAT.

LUKOVICE RIMSKIH ZUMBULA, najranije vrste, bijele i plave boje, u promjeru 4—4 i pol cm, prodajem do kenca listopada uz cijenu: 1 kom. 2 Din, 10 kom 18 Din, 100 kom. 150 Din, 1000 kom. 1200 Din; promjera 3 cm u pola cijene. Lukovice »Narcissa Tazetta« a 2 Din, 100 kom. 180 Din. »Iris Hispanica« u smjesi a 1 Din, 10 kom. 8 Din, 100 kom. 60 Din; Tulipani Papagajsi u smjesi 1 kom. 3 Din, 10 kom. 25 Din. — Sve naručbe od 300 Din na više franco pakovanje i poštarina, otprema uz pouzeće ili naprijed poslati novac. Adresa: **Marko Marojica**, vrtlar, **Mlini Župe, kraj Dubrovnika**

SADRŽAJ:

Jednoljetne penjalice (sa 6 slika). — Upotreba ugljena u vrtlarstvu (sa 4 slike). — Nekoje bolesti na lišću vinove loze (sa slikom). — Privredno značenje naše povrćarske proizvodnje. — Hranjenje blaga za tov (gojenje). — Cvjetnjak uz župni dvor u Kopr. Ivancu (sa sl.) — Voćni i lozni rasadnik u Crikvenici (sa 9 slika). — Pšenica. — Jugoslavenske šljive. — Madžarska u spolinoj trgovini voćem. — Izvoz grožđa u Bugarskoj. — Madžarski izvoz i uvoz povrća. — Kada treba brati različite vrste povrća? — Spremište za voće. — Sjetva jednoljetnog cvijeća za raniju proljetnu cvatnju. — Umnažanje pelargonija i fuksija sađenicama. — Luk crljenac. — Dinje i ljubenice, vrste i sorte. — Uništavanje korova i trave na vrtnim putevima. — Perad i sitnije domaće životinje. — Pčele pred zimu. — Objava gospodarsko-kulturne izložbe u Kostajnici. — Književne vijesti: Ekonomija kaznenog zavoda u Lepoglavi. 1927-1930. god. — Kultura šećerne repe u Slavoniji i njeni neprijatelji. — Odgovori na pitanja. — Bilješke.

NAJPRIKLADNIJE
GOSPODARSKE STROJEVE
iz specijalnih tvornica
MOTORE
original LORENZ
ideal svakog poljoprivrednika uz povoljne uvjete dobavlja
AGRARK.D.
ZAGREB
Draškovićeva ulica br. 35

XVI. ZAGREBAČKI ZBOR

29. VIII. — 7. IX. 1931.

Opći međunarodni veliki sajam uzoraka sa specijalnim sajmovima

GRAĐEVINARSTVO, HOTEL, KUĆA, KUHINJA, PREHRAMBENA INDUSTRIJA, TEKSTIL, KRZNO I KOŽA, PAPIR, POLJOPRIVREDA (strojevi, sprave, alat, potrebštine, gnojivo itd.) MALI I KUĆNI OBRT

5. i 6. IX. 1931.

Izložba domaće i sajam strane rasplodne stoke

Uz unapred nabavljenu legitimaciju Zbora na jugosl. željeznicama i jadranskim parobrodima 50%, u susjednim državama 25—30

HOLANDIJSKE CVJETNE LUKOVICE

HIJACINTE I. veličine 18—20 cm. 100 kom. 12.— Rm.; II. veličine 16—18 cm. 100 kom. 10.— Rm.; III. veličine 14—16 cm. 100 kom. 8.— Rm.; Miniaturne 12—14 cm. 100 kom. 6.— Rm.; **boje prema Vašem izboru.**

Jednostavni **tulipani**, extra sorte za pospješnu cvatnju	100 kom. 3.— Rm.
Gurmati tulipani, extra sorte za pospješnu cvatnju	100 kom. 4.— Rm.
Darwin tulipani, extra sorte za pospješnu cvatnju	100 kom. 3.— Rm.
Jednostavne narcise, extra sorte za pospješnu cvatnju	100 kom. 3.— Rm.
Gurmate narcise extra sorte za pospješnu cvatnju	100 kom. 4.— Rm.
Krokusi, boje po Vašem izboru . .	100 kom. 2.— Rm.
Krokusi veliki žuti	100 kom. 3.— Rm.
Holandijske perunike (Iris) po sortama	100 kom. 2.— Rm.
Iris hispanica po sortama	100 kom. 1.— Rm.

Rasprodane sorte nadoknadjujemo najbolje.

Dostavljamo pouzećem (povukom). Narudžbama počamši od 50.— Rm., ako su unaprijed plaćene, prilažemo 50 kom. hijacinta ili 150 kom. tulipana gratis, pošiljku šaljemo franko do holandijske granice te snosimo sami visoke holandijske prevozne troškove. Molimo što ranije narudžbe.

Svaku pošiljku pregledava prije odaslanja Kraljevski Nizozemski ured za zaštitu bilja.

Garantira se prvoklasnost robe.

Vlastita filijala u Bentheimu u Hann. u Njemačkoj.
TRGOVAČKO VRTLARSTVO KW. EIGENZORG, SASSENHEIM, HOLANDIJA.

MALI OGLASNIK

20 RIJEČI DIN 15·—, SVAKA DALJNA RIJEČ DIN 1·—. PLAĆA SE UNAPRED

SLATKI DOMAĆI SIR napravite brzo i lako sa **sirištem** u tablet. koje dobijete sa uputom pošt. i pakov. 1 tubu za D. 10.— ako pošaljete unapred, — na »Lykos« Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

TEKUTI, BUHE, STJENICE, UŠI, itd. uništavate skupa sa leglom sigurno i pouzdano sa **Mordax** tekućinom Dra. Fahlberga — Magdeburg. 1 bočica za 1 litru Din. 20.— sa poštarinom i pakovanjem od »Lykos« Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

IMADETE DOSTA MLIJEKA iskoristite ga i pravite izvrstan domaći slatki sir sa **sirištem** u tabl. koje dobijete ako pošaljete Din. 10.— (tuba a 20 tabl.) od »Lykos«, Zagreb, Jurjevska br. 8.

TEKUTI, BUHE, STJENICE, UŠI, itd. uništavate skupa sa leglom sigurno i pouzdano samo sa **Mordax tekućinom** Dra. Fahlberga — Magdeburg. 1 boica za 1 litr. Din. 20.— sa pošt. i pakovanjem od »Lykos« Mr. K. Vouk, Zagreb Jurjevska ul. 8

SLATKI DOMAĆI SIR napravite brzo i lako sa **sirištem** u tablet. koje dobijete sa uputom pošt. i pakov. 1 tubu za D. 10.— ako pošaljete unapred, — na »Lykos« Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ulica 8.

PSE, MAČKE, SVINJE itd. oslobodite nametnika i očistite im kožu sa **Mordax-sapunom** Dra Fahlberg-a kao najradikalnijim sredstvom, koje dobijete za Din. 20.— sa poštarinom i pakovanjem od »Lykos« Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

KUNIĆE zajamčeno čistokrvne i o: Bečke plave, Bijele nijemec, Havance, male i velike chinchille, bijele rekse, biberekse francuske srebrene, razašilje **Dragica Pernat, Vel. Grdevac.**

UMJETNI VRTLAR, oženjen bez djece sa dugogodišnjom praksom ujedno sam dobar šampion zihter govori hrvatski, češki i njemački. Traži stalno namještenje. Adresa: **Vrtlar,** Gajeva ul. 31. Virovitica.

LUKOVICA od zumbulskog cvijeća za rasad modre boje. Velike lukovice Din 200.—, manje lukovice Din 150.— i 120.— razašilje franko sa pouzećem **Uskoković Ivo Paskov,** cvećar, **Mokošica Pobreže, Dubrovnik 2.**

VRTLAR sa mnogogodišnjom praksom u svim kulturama Dobar u Gartenarchitekturi kao i u Baumschulen-Betriebu traži odgovarajuće namještenje. Ponude na »Hortic« pošta Duga Resa.

SJEMENSKI SPECIJALITETI

Elitni uzgoj sjemenja cvjetače i kupusa (bijelog i crvenog). Izravna prodaja vrtlarima bez posrednika.

Moj novi cjenik izlazi u decembru i biti će Vam na Vaš zahtjev dostavljen gratis i franco.

Cijene su u Jugoslovenskim dinarima. Molim Vas da mi saopćite Vašu adresu kako bih Vam mogao redovito slati moje specijalne ponude

Umoljavam da mi po mogućnosti pišete njemački, francuski ili engleski.

U vremenu od 1. januara do 15. februara otpremam **sve narudžbe franko i prosto od carine.**

Veleuzgoj sjemenja **„BRASSICA"**

Vlasnik: B. Hansen. — AARHUS, KRALJEVINADANSKA

POKUĆTVO željezno, mjedeno

kreveti, noćni ormarići, umivaonici, madraci, otomani

NAMJEŠTAJ

za ureda, škole, hotele, pensione, bolnice iz čeličnog lima i čeličnih cijevi

SOLIDNO - UKUSNO - JEFTINO

kod

„ZMAJ" D. D.

TVORNICA ŽELJEZNOG POKUĆTVA

Baruna Jelačića ul. 2 ZAGREB Telefon 3006 i 4629

SNAŽNA HRANIVA

za živinu:

„Dorš" riblje brašno za svinje i perad **„Defi".**
Arahid riblje brašno: „Porcus" za svinje.
„Proteina" za perad.
„Proteina E" za piliće.

Mesno brašno „Sola". — **Krmno brašno** argentinsko. — **Brašno od lucerne** „Alfalfa". — **Arahid. prekrupa.** — **„Arol"** ugij. kis. kreč. — **Košfano brašno** fosfos. kisel. vapno. — **Riblje ulje** orig. — **„Club-smjesa"** za perad. — **„Derby-smjesa"** za piliće. — **„Mikrafu"** mlečna hrana. **Uljane pogače. — Sve uz originalne cijene!**

Raskužila

„Mianin" čisti. — **„Mianin za posipanje".** — **„Kaporit".** — **„Methylenblau".** — **„Karbol"** i **Karbolno vapno.** — **Klorno vapno.** — **Kreplin.** — **Lizol.** — **Lizoform** i t. d. — **„Lohsol"** za voćke. — **„Germisan"** za žito i sjeme. — **„Urania"** zelenilo za lozu. — **„Losan"** tekući sumpor.

„LYKOS" Mr. K. VOUK Zastupstvo **Zagreb,** Jurjevska 8

Telefon 28-81

ZA OZIME ŽITARICE UPOTREBI

SUPERFOSFAT

A ZA JESENSKO POVRĆE I CVIJEĆE

KAS

SMJESA **KAS,** SUPERFOSFAT I OSTALA UMJETNA GNOJIVA NUDI

FOSFAT D. D.

ZA PROMET I TRGOVINU UMJETNIM GNOJIVOM

ZAGREB, MAŽURANIĆA TRG 6

TELEFON BROJ 29-13 BRZOJAVI: FOSFAT

Sve upute o upotrebi umjetnih gnojiva **besplatno!**

NJEMAČKA

Zastupnici za prodaju grmastih ruža i rasadničkih proizvoda traže se za Jugoslaviju. Samo ozbiljna gospoda sa stručnim znanjem i po mogućnosti vješta njemačkoj korespondenciji neka se obrate na:

Tornescher Baumschulen, G. m. b. H., Tornesch in Holstein (Njemačka)

„SNOP" D. D. ODJEL ZA POLJOPRIVREDNE STROJEVE

Ideal aparat za umjetno leženje

SREDIŠNJICA: Zagreb, Preradovićeva ulica broj 4
Brzojavi: Snop Zagreb. - Telefon inter. broj 4703
ISPOSTAVA: Osijek, Radićeva ulica broj 20
Brzojavi: Snop, Osijek. Telefon inter. broj 6-59
Jedino zastupstvo tvornice NICKERL & CO., WIEN-INZERSDORF, svjetska tvornica aparata za umjetno leženje peradi.

Glavno zastupstvo tvornice SOBOTIN-MORAVIA, specijalne tvorn. svih vrsta šivaćih strojeva i motora

Glavno zastupstvo i prodajno skladište OSJEČKE LJEVAONICE ŽELJEZA I TVORNICE STROJEVA OSIJEK. — Prodajno skladište R. BÄCHER FR. MELICHAR najveća evropska tvornica plugova, sijalica i kosilica. FORDSON-TRAKTORI. Zastupstva u svim većim mjestima.

UZORNI VRTLAR I GOSPODAR

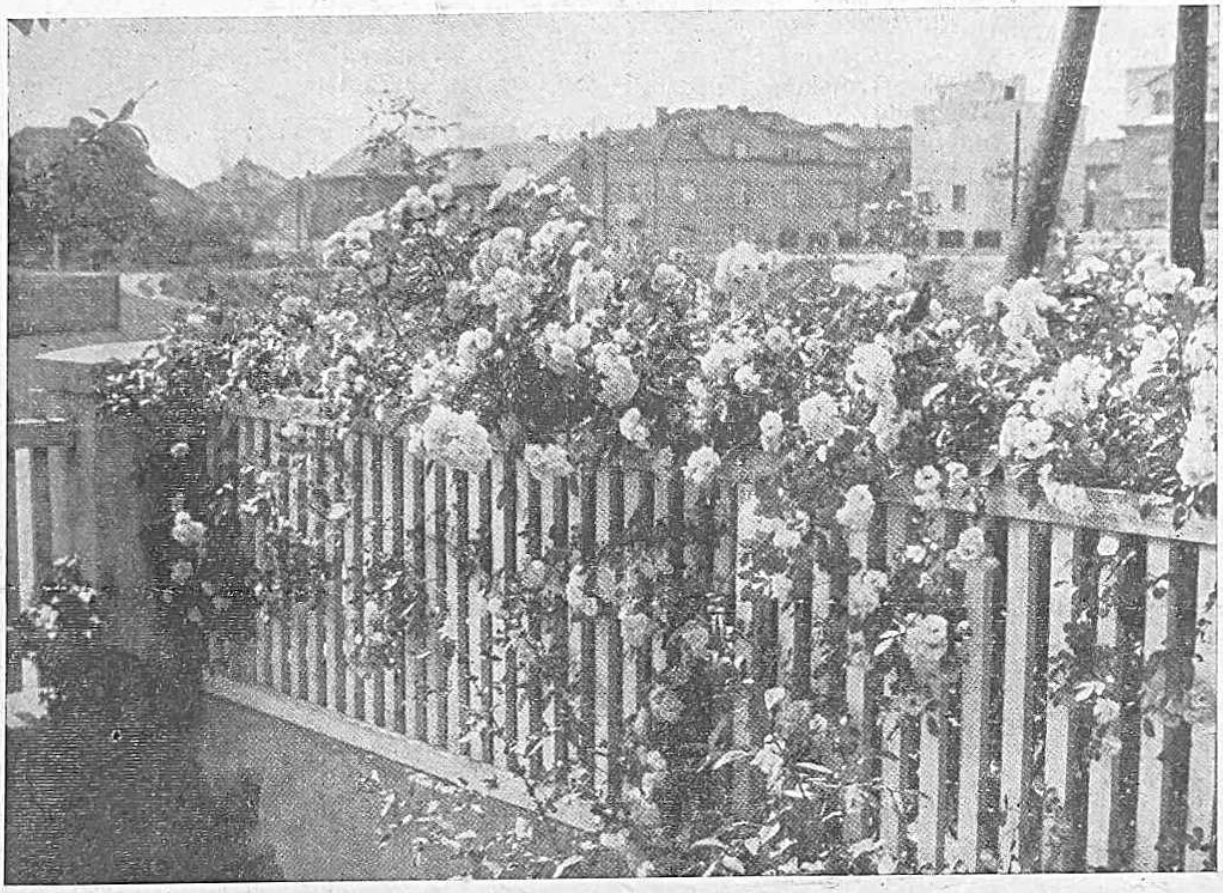

IX GODIŠTE

SA 212 SLIKA

Uredio:

Stjepan Pirnat

profesor poljoprivrede na drž. učiteljskoj školi u Zagrebu.

1931

NAKLADNIK I IZDAVAČ JUGOSLOVENSKA ŠTAMPA D. D., ZAGREB

GG. SARADNICI „UZORNOG VRTLARA I GOSPODARA“

Arnold Zdravko Dr., ing. agr., kustos botaničkog vrta sveučilišta u Zagrebu.

Augustin Janko, vlasnik »Prvog zagrebačkog kunićarstva« u Zagrebu.

Bajkov L. Lav, upravnik Dvorskog Uglednog odgajivališta živine u Beogradu. Stručni savjetnik »U. V. i G.« za peradarstvo.

Bečerić Ivan, ravn. učitelj Vrbje (Nova Gradiška).

Denk Vladimir, učitelj u Markuševcu kod Zagreba.

Doršić Franjo, predsjednik Zadruge uzgajača sanskih koza u Zagrebu.

Džamonja Ante ing. agr., vlasnik velevrtlarstva u Mariboru.

Filajdić Mijo, učitelj vježbaonice vis. pedagoške škole u Zagrebu.

Gujić H. Kasim, Ljubuški.

Gutschy Ljudevit Dr., javni redoviti profesor gospodarsko-šumar. fakulteta sveučilišta u Zagrebu.

Hergula Božidar Dr., Botanički zavod sveučilišta u Zagrebu.

Jeglič Ćiril, ing. agr., gradski gospodarski referent, Ljubljana.

Jurinjak Janko, učitelj u Zagrebu.

Kaluderović Ivo, agronom, v. d. upravitelja Stočarske banovinske stanice u Gacku.

Kirin Josip, umirov. župan. školski nadzornik u Zagrebu.

Klas Z. Dr., Botanički zavod sveučilišta u Zagrebu.

Kodinec Georgije, ing. agr., upravitelj ekonomije drž. kazn. zavoda u Lepoglavi.

Langhoffer August Dr., jav. red. univer. profesor u Zagrebu. Stručni savjetnik »U. V. i G.« za gospodarske štetočince i korisnike.

Lukanc M. pl., Zagreb.

Lapaine Ljuba, učiteljica drž. ženske gradanske škole u Zagrebu.

Modrić Nikola, ing. agr., gradski gospodarski inspektor u Zagrebu.

Nestl Stjepan, grad. vrtl. nadzornik u Varaždinu.

Podaubsky Eugen, javni red. profesor veterinar. fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Stručni savjetnik »U. V. i G.« za bolesti, njegu i uzgoj dom. životinja.

Pukler Danijel, upravitelj voć. i loz. rasadnika u Crikvenici.

Ruhl Josip, nadgruntovničar u Zagrebu.

Sitarić Ivan, umir. školski ravnatelj u Zagrebu.

Škorić Vladimir Dr., jav. red. profesor gospodar.-šumar. fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Stručni savjetnik »U. V. i G.« za bolesti bilja.

Talan Adam, agronom, činovnik poljoprivrednog odjeljenja kr. ban. uprave, sada u Klosterneuburgu (Austrija).

Tomašec Ivo Dr., asistent veterinarskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu.

Triner Mary, vlasnica »Vrtlarstva Medvešćak« u Zagrebu.

Turčić Slavko, priv. činov. u Bjelovaru.

Ulmansky Sava Dr., javni redoviti profesor gospodar.-šumar. fakulteta sveučilišta u Zagrebu.

Vouk Vale Dr., javni redoviti profesor sveučilišta, predstojnik Botaničkog zavoda sveučilišta u Zagrebu.

Vukmir Milan, umir. tajnik Hrv.-slav. gospodarskog društva u Zagrebu.

Zdanovsky Nikola, ing. agr., upravitelj Stočne stanice u Mrzloj Vodici.

Zdanovska Vera u Mrzloj Vodici.

SADRŽAJ IX. GODIŠTA

(STVARNO KAZALO ALFABETSKIM REDOM)

Aalsmeer, središte holandijskog cvjetarstva (Sl.) 3
Aniž 152
Aster (zvjezdan) 47
Američko voće na tržištu u Poljskoj 173
Austrija, uvoz povrća . . . 125, 174
» uvoz voća 172

Biljaka razmnažanje vodenim sadenicama 111
Biljke, koje uspijevaju i u sjeni . 30
Biljke lončanice, presadivanje . . 79
Biljke lončanice, zalijevanje . . . 94
Biljke trajnice, sadenje 175
Biljke trajnice za obrube gredica . 94
Biljke ukrasne, prezimljenje . . . 175
Black-root na vinovoj lozi (Sl.) . . 76
Blaga, hranjenje za tov 121
Bob (Sl.) 91
Bob, može donijeti dva priroda . . 110
Bolesti gljivične, suzbijanje . . . 48
Bosiljak (Sl.) 151
Botanički vrt u Kewu kraj Londona (Sl.) 155
Brašno mesno, koštano i riblje, kao hrana za perad 96
Bresaka proizvodnja u republici Čile 188
Bugarski izvoz grožđa 124

Calendula (žutelj) 47
Canna (cijevnjak), umnažanje gomoljim i sjemenom 47
Celer (selen) (Sl.) 58
Ciklama, uzgoj i njega 4
Cinerarija (pepeljuga) 2
Cinerarije i kalceolarije, sjetva i pikiranje 95
Cikorija, vodopija ili radič (Sl.) . . 185
Cosmea bipinnata hybr. (Sl.) . . . 1
Cvijeća jednoljetnog sjetva . . . 14
Cvijeća jednoljetnog sjetva za ranu proljetnu cvatnju 126
Cvijeća konzerviranje pomoću ugljičnog dioksida (Sl.) 130
Cvijeće dvogodišnje, sadenje na otvorene gredice 141
Cvijeće dvoljetno, rasadivanje . . 95
Cvijeće jednoljetno, koje ne treba pikirati 27
Cvijeće jednoljetno, koje se sije u klijalište 27
Cvijetove ocvale odrezivati . . . 111
Cvjetne gredice sa jednoljetnim cvijećem 63
Cvjetača (karfiol) 44
Cvjetne gredice zimi 14
Cvjetne lukovice, zaštititi od pozebe 27
Cvjetnjak uz župni dvor u Kopr. Ivancu (Sl.) 122
Cydonia japonica (japanska dunja) (Sl.) 146
Cytisus (zanovjet) Sl. 146
Čehoslovačka, berba voća 1930 godine 187
Čehoslovačka, uvoz svježeg povrća 141
Četinare, kada i kako treba saditi . 46
Čile, proizvodnja bresaka 188
Čubar 152
Čudika (Ricinus) Sl. 20

Dalije (georgine), sadenje 48
Dalije, gladijole i dr., spremanje gomolja i lukovica 159
Dalmatinski otoci, proizvode povrće 174
Deutzia (Sl.) 161
Dinje i ljubenice 126
Domaćinski tečaj za učiteljice savske banovine (Sl.) 137
Društva za poljepšavanje 61
Dvogodišnje ili dvoljetno cvijeće . 63
Dvorsko uzorno odgajivalište peradi (Sl.) 53, 69, 85

Ekonomija kaznenog zavoda u Lepoglavi 128

Floks (plamenac) Sl. 50
Forsitija (Sl.) 161
Francusko odlikovanje g. Lava Bajkova 176
Fuksije (Sl.) 83

Gleditschia, razmnažanje 30
Glicinija (Wistaria) 18
Gospodarski poslovi pred jesen . . 143
» » u jesen . 160
» » pred zimu 176
Graha (pasulja) uvoz u Njemačku . 159
Grah ili pasulj 89
» čučavac (Sl.) 47, 90
» pritkaš ili tačkaš (Sl.) . 47, 90
Grahorka velecvjetna mirisna (Sl.) 79
Grašak (Sl.) 74
Grmlja i drveća ukrasnog, razmnažanje sadenicama 14, 61
Grmlje i drveće vazda zeleno, sadenje 48
Grmlje ukrasno, cvatuće (Sl.) 145, 161
Grožđa stolnog, izvoz iz Holandije 26
Grožđa svježeg, otprema sa Krete u Njemačku 139
Grožđe kalifornijsko 139
Grožđe sačuvati za kasniju trošnju 142
Grožđe smederevsko (Sl.) 138

Holandijskog cvijeća, izložba u Zagrebu (Sl.) 59, 65
Island otok bit će pretvoren u povrtnjak 188
Izložba vina i voća u Beogradu . . 157
Izvoza kontrola u Jugoslaviji . . . 111

Jablan, razmnažanje 30
Jabuke holandijske 46
Jabuke i kruške, pakovanje za otpremu (Sl.) 168
Pakovanje u košare 170
Pakovanje u kutije od kartona 170
Pakovanje u sanduke 168
Jagode vrtne (Sl.) 131
Jaja kokošjih oplodenost 64
Jasmin nepravi (Philadelphus) Sl. 19
Jesenje izložbe Zagreb. Zbora 144, 186
Jubilej našeg suradnika 80
Jugoslavija, izvoz voća i voć. proizvoda 1930 godine . . . 138, 158
Jugoslavija, kontrola izvoza šljiva i šljiv. proizvoda 138
Jugoslavija, mogućnost plasiranja šljiva na njujorškoj pijaci . . . 138
Jugoslavija, mogućnost većeg izvoza povrća u Austriju 140

Kalcija važnost za ishranu domaćih životinja 107
Kakteje (Sl.) . 51, 66, 81, 102, 163
Kakteje epifitske (Sl.) 67
» kugiaste (Sl.) 81
» s lišćem (Sl.) 66
» u obliku stupova (Sl.) . . 68
Kaktuse, gdje treba držati zimi . . 14
Kamenika (Saxifraga) Sl. 17
Kamenjara (alpinum) u Grads. vrtlariji u Zagrebu (Sl.) 170
Kanarsko otočje proizvodi mnogo rajčica 174
Karanfila, sadenice 142
Karduna ili kardon 109
Karfiol (cvjetača) 44
Kelj glavati (vrzina) Sl. 43
Kelj lisnati 43, 111
Kelj pupčar (Sl.) 43
Kerria japonica (Sl.) 147
Klijališta, topla i mlaka 14
Klinčić perjasti, razmnažanje . . . 95
Kokica i petlića hranjenje do početka nošenja 134
Kokoši, gamad na njima 94
Kokoši, da ne nesu jaja sa mekom ljuskom 176
Komorač 152
Kompost ili gnoj mješanac 190
Korabica 44
Kopar (Sl.) 152
Korova i trave na vrt. putevima, uništavanje 127
Koza muzenje (Sl.) 46
Koze, njega vimena (Sl.) 28
Krastavci, sjetva i njega 64
Krastavci, uzgajanje uz brajde ili žice 93
Krastavčina ili boreč (Sl.) 152
Krmiva korjenasta, gomoljasta i slič., za stoku 143
Krmiva krepka ili koncentrirana . 141
Krumpira njega i gnojenje 92
Krvavi ušenac, nov način borbe . 60
Kuhinjsko zelenje, svježe za zimu 176
Kunica — dojilja, hranjenje . . . 78
Kunić Angora pasmine 95
Kunića, jesenji uzgoj i njega . . . 176
Kunića, njega 160
Kunića, njega ljeti 95
Kunićarstva, življi razvitak . . . 12
Kunića uzgoj za krzno 47
Kunića, hranjenje i njega 127
Kuniće, isplati li se uzgajati . . . 29
Kunići pašmine »Rex« 186
Kvočaka, nasadivanje 29

Leghorn-kokoši, par riječi njima u prilog (Sl.) 44
Liriodendron tulipifera (tulipanovac) Sl. 92
Lišća suhog, sabiranje 142
Luk crljenac za spremanje 126
Luk vlašac (Sl.) 151
Luka proizvodnja u Madžarskoj . . 141

Madžarska spoljna trgovina voćem 124
Madžarski izvoz i uvoz povrća . . 125
Malunarke (sočivice) Sl. . . 74, 89
Maline, obrezivanje 127
Maslinova mušica; odbrana od nje (Sl.) 88

Mažuran (Sl.) 151
Mirodijsko bilje, sjetva 48
Mirodijsko bilje u vrtu (Sl.) . . . 150
Mirta (Sl.) 108
Mlijeka, pijte više! (Knjiž. prikaz) 144
Mrkva (Daucus carota) 22
Muza ili banana (Sl.) 183

Narandža, gdje se najviše troši . . 124
Narandžin sok 78
Navodnjavanje sa Kopaonika (knjiž. prikaz) 48

Oleander 110
Oleandrov crvac na lišću 30
Oprašivanje, umjetno kod buča . . 110
Oraha, sušenje i berba 139
Orah kao vrlo korisna voćka . . . 6
Otpaci gospodarskih industrija kao krma za stoku 11
Ovaca, hranjenje 154
Ozimina, sjetva 158

Park javni, socijalni (Sl.) 97
Pas, njemački ovčarski (Sl.) . . . 9
Pataka i gusaka, hranjenje (Sl.) . . 103
Pčelar, najveći u Hercegovini (Sl.) . 62
Pčele, briga za valjano prezimljenje 175
Pčele, krajem ljeta 127
» pelud i voda 26
» rojenje 79
Penjalice-biljke, jednoljetne (Sl.) . 113
Pelargonija, umnažanje sadenicama 126
Pepeljuša (cinerarija) 2
Perad, mitarenje 143
» nakon mitarenja 175
» nametnici na njihovoj koži 186
Peradarstva rentabilnog uredenje . 30
Peradi ishrana, nekoje pogrješke u ishrani 87
Peradi, njega 127
Peradi i jaja za nasad, nabava . . 144
Peradi selekcija (uzgojni izbor) . . 164
Peradi, pretvorba proste u plemenitu pasminu 8
Peronospora i oidium 79
Philadelphus (nepravi jasmin) (Sl.) 19
Pikiranje 14
Pilića hranjenje 71, 77
Pilića proizvodnja (knjiž. prikaz) . 64
Pirus (Malus); ukrasne jabuke i kruške (Sl.) 162
Plamenac (Phlox) Sl. 50
Plijesan na ružama, suzbijanje . . 96
Poljska, stanje voćarstva 172
Poriluk (Sl.) 5
Povrća, gnojenje ljeti 94
» ogrtanje 93
» presadivanje 28, 94
» ranog, proizvodnja 14
» različite vrsti, kada treba pobrati 125
» raznovrsnog, sjetva . . 64
» sjetva na otvorenim gredicama 28
» sjetva 94
» spremanje za zimu (Sl.) . 171
» uzimanje za trošnju iz spremišta 190
» zalijevanje 78
» zimska spremišta . . . 14
Povrćarstvo (knjiž. prikaz) . . . 64
Povrćarstvo: Proizvodnja povrća u vrtu (knjiž. prikaz) 192
Povrćarske proizvodnje, privredno značenje 118
Povrće, kako da svježe sačuvamo za zimu 153
Povrće, mogli bi izvoziti u Švedsku 174
Povrtnica mjesečarka, sjetva i njega 48, 95
Povrtnjaka zalijevanje (Sl.) . . . 105
Povrtnjak u veljači 27

Povrtnog sjemenja, proizvodnja . 147
Prenošenje osobina na potomstvo 23, 39, 54
Prunus, ukrasne šljive, trešnje, kajsije (Sl.) 161
Pšenica 123
Ptice pjevice zimi 190

Racionalno živinarstvo, knj. III.: Uzgoj i izbor (knjiž. prikaz i ocjena) 13
Racionalno živinarstvo, knj. IV.: Uredenje živinarnika (knjiž. prikaz) 192
Rajčice, berba u Italiji 139
Rajčice nedozrele, nadozrijevanje . 142
Rajčice, potrošnja u Njemačkoj porasla 15
Rajčice privezivanje i uzgajanje . 78
Rajčice sačuvati svježe za kasniju trošnju 143
Rajčice sadenje 63
Ranunkule i anemone, sadenje . . 14
Rasadnik lozni i voćni u Crikvenici (Sl.) 123
Raved ili rebarbara 95
Razvojna historija vrtne umjetnosti (Sl.) 177
Ricinus (Čudika) Sl. 20
Rododendri, zašto su se posušili . 128
Ruža kalamljenje 14
Ruža okuliranje (Sl.) 80
Ruža, njezin uzgoj i njega (Sl.) . . 33
Centifolia-ruže 36
Divlje ruže 36
Mjesečarke ruže 36
Penjačice ruže 35
Pernetove ruže 34
Polyantha ruže 35
Remontantne ruže 33
Rosa rubiginosa hybr. 36
Rosa rugosa hybr. 36
Tea ruže 34
Tea hybrid ruže 34
Ruže stablašice u proljeće . . . 27
Ruže vrtne uzimiti 176

Salata glavatica, da ne udari prerano u sjeme 112
Saxifraga (kamenika) Sl. 17
Selen (celer) Sl. 58
Sitne domaće životinje, njega . . 94
Sjetve dubljina 14
Sjemenke voća, sjetva 112
Smokava proizvodnja i trgovina u Španiji 173
Smokava, svjetska proizvodnja i trgovina 13
Smolica na šljivama, liječenje . . 112
Smrznuto voće i povrće 28
Soja, ljudska hrana (knjiž. prikaz) 48
Spenjavke okrasne (knjiž. prikaz) 96
Spiraea (suručica) Sl. 146
Staklenici (Sl.) 186
Stočarska banovinska stanica u Gacku (Sl.) 133
Strnjaka zaoravanje 109
Suncokret, branje sjemenjaka . . 143
Suše dugotrajne, štetan utjecaj spriječiti 93
Šećerne repe kultura i neprijatelji (knjiž. prikaz) 128
Šimšir (buxus) razmnažanje . . . 80
Šimšir kuglasti 80
Škola šumska u Tuškancu (Sl.) . 12
Šljiva jugoslavenska 124
Šljiva jugoslavenska u poredbi sa kalifornijskom 45
Španija, proizvodnja i trgovina smokava 173
Šparga i osnivanje šparžišta (Sl.) . 165
Šparga, sadenje 48
Špargine izboje izrezivati 63
Šparžišta mladih sadenje 63

Šparžišta nadosadivanje 79
Šparžišta njega u jesenji i zimi . . 175
Špinat, sjetva 126
Štrpka ili endivija salata 94
Švajcarska; voćni tjedan 174
Švedska uvozi voće 173
Švedska, stanje voćarstva 173

Tradeskancija (Sl.) 2
Trajnice biljke, razmnažanje sjemenom 63
Trajnice biljke, sjetva i presadivanje 28
Trajnice biljke u vrtovima 50
Travnjak, njega 126, 160
Tuberoza (Polyantha tuberosa L.) Sl. 38
Tuberoza, umnažanje lukovičicama 30

Ugljena upotreba u vrtlarstvu (Sl.) 116
Ušenci zeleni na ruži, suzbijanje . 96
Vapna, dodavanje tlu 175
Vinova loza, bolest crni rak (antraknoza (Sl.) 148
Vinova loza, bolest lišća: erinoza (Sl.) 120
Vinova loza, ožegotine na lišću (Sl.) 120
Vitamina, sadržina u konzervama . 77
Vitamini u jestivim gljivama . . . 111
Vitamini u svježem voću 111
Voća i povrća gnojenje 188
Voća kvarenje u zim. spremištima, spriječiti 160
Voća raznovrsnog sušenje za kućnu potrebu 109
Voće, gdje da spremimo za zimu . 142
Voće jugoslavensko 1930 god. . . 26
Voće, kada i kako treba brati . . 110
Voće, otpalo, nesazrelo, upotreba . 94
Voće, otpalo, za pravljenje želea . 111
Voće, varšavsko tržište 139
Voćaka, jesensko sadenje . . 142, 159
Voćaka kalamljenje 28
Voćaka okuliranje 109
Voćaka obrezivanje 14
Voćaka, proljetno sadenje . . 14, 27
Voćke, jame za jesensko sadenje . 142
Voćke, kalemgrančice 190
Voćke, liječenje ranâ na deblima . 190
Voćke, mlade, njega nakon sadnje . 79
Voćke zalijevati 93
Voćke, zdjelica oko debla 79
Voćku obrezujemo, kako i zašto . 5
Voćna spremišta prirediti 126
Voćne konzerve i marmelade . . . 125
Voćnih krošanja čišćenje i prozračivanje 175
Voćno grmlje, urediti u proljeću . . 28
Vrtlarija gradska u Zagrebu (Sl.) 136
Vrtlarsko-voćarski tečaj u Zagrebu (Sl.) 62
Vrtnog tla, duboko prekapanje . . 175
Vrzina (glavati kelj) Sl. 43
Vrzine i cvjetače, raznih sorti sjetva 126

Weigella (Diervilla) Sl. 147
Wistaria (glicinija) 18

Zadružno-poljoprivredni tečaj za učitelje 137
Zalijevanje vodom od umivanja i pranja 80
Zelje (kupus) 43
Zelje crveno 43
Zeljnato povrće (Sl.) 42
Zvjezdan (Aster) 47
Žetva 92
Živica, sadnja i njega 21
Živice obrezivanje ljeti 110
Živinarstvo racionalno, III. knj. (kritika) 13
Žutelj (Calendula) 47
Žutica (kloroza) na vinovoj lozi . . 7

Uzorni
VRTLAR i GOSPODAR
GOD. IX AUGUST 1931 BROJ 8

Ministarstvo Poljoprivrede Kraljevine Jugoslavije izdalo je naredenje svima srednjim, nižim i specijalnim poljoprivrednim školama u Kraljevini Jugoslaviji, da se pretplate na »Uzorni Vrtlar i Gospodar«. (Br. 21.586 od 26. VIII. 1929.)

JEDNOLJETNE PENJALICE

INŽ. C. JEGLIČ, LJUBLJANA.

I među zelenim raslinama i ljetnim cvijećem ima lijepih biljaka penjalica, koje brzo rastu i bogato cvatu pa nam izvrsno služe na vrtu, a još bolje na balkonu. Upotrebljavamo ih onda, kada želimo provizorno i jeftino zastrti neizgledne prostore sa zelenjem i cvijećem.

Jednoljetne penjalice uzgajamo većinom iz sjemena, koje sijemo u cvjetne lonce pojedince ili pak po tri sjemenke zajedno. Kad se raslinice razviju, držimo ih i nadalje u toplom prostoru, ali ih postepeno priučamo na otvoreni uzduh, tako da ih u maju možemo presaditi na njihovo stalno mjesto. Dakako, možemo ih sijati i izravno na njihovo stalno mjesto, ali tek onda kad nastane stalno toplo vrijeme. Međutim od ranije sjetve u cvjetnim loncima već se biljke lijepo razviju do proljetnog presađenja pa zato prije i obilnije cvatu. Nekoje ljetne povijuše, na pr. c o b a e a s c a n d e n s, vrijede kod nas kao jednoljetnice, dok su one u istinu trajnice (perene), koje izdrže po više godina, ako ih zaštitimo pred mrazom i držimo pod staklom staklenika. Gdje se jednoljetne penjalice upotrebljuju da prekrivaju stijene, špali-

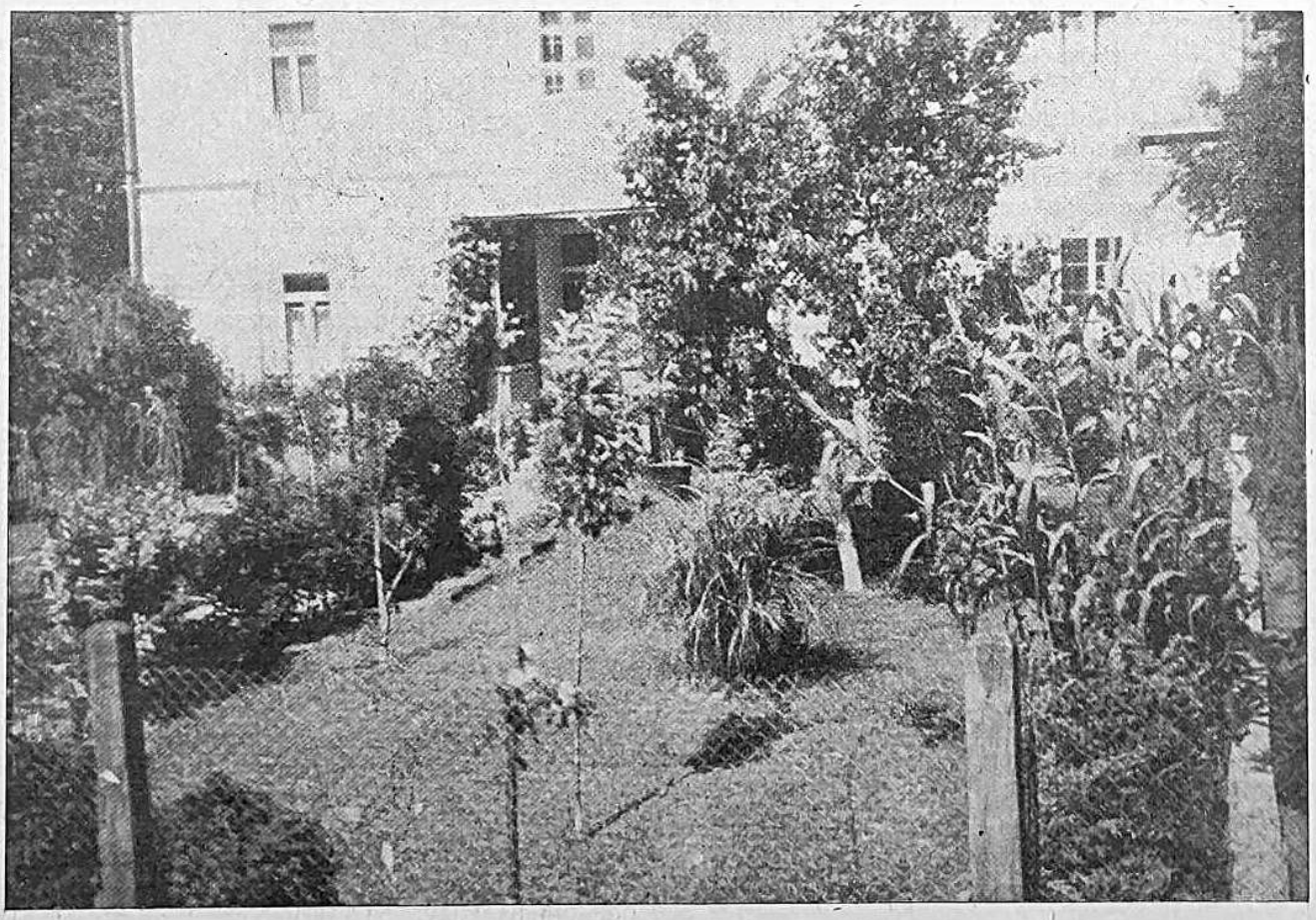

Pogled na dio cvjetnjaka uz župni dvor u Koprivničkom Ivancu

re, ograde, mreže i t. d., tu treba usahle biljke u jeseni ili zimi odstraniti.

Cobaea scandens. Porijeklom iz Meksika. Cvate od mjeseca jula dalje, a ima zvonolik cvijet modre ili bijele boje. Biljka se svojim viticama dobro prihvaća, pa je vrlo omiljela penjalica za ukrašivanje balkona i prozora.

Cobaea scandens.

Cucurbita. Ukrasne tikvice (bučice) penju se po visokim ogradama i vrtnim kolibama. Vrlo raznoliční plodovi nalikuju različitim predmetima (staklenki, jajetu, biskupskoj kapi itd.), vrlo su zanimljiv i otporan ukras, no za jelo nisu. U družbu ukrasnih tikvica spadaju i: bryonopsis laciniata, lagenaria clavata, momordica, trichosanthes anguina i dr. Sve ukrasne cucurbitaceae uzgajaju se slično kao krastavci i dinje.

Mina lobata.

Dolichos lablab. Pasulju slična, 3—4 m visoka povijuša iz istočne Indije. Cvate ljubičasto još u septembru. Godi joj topao sunčan položaj.

Eccremocarpus scaber. Domovina joj je Čile u juž. Americi. Ima perasto lišće. Cvate narančastim cvjetovima od junija dalje.

Humulus japonicus. Jednoljetni japanski hmelj često se sadi uz ograde na balkonu i na vrtu uz sjenice, te je za te svrhe zgodniji nego naš domaći trajni hmelj (humulus lupulus). Raste brzo i bujno; sivo zeleni listovi, koji su duboko urezani na 5—7 lapova, tvore gust i lijep pokrov. Omiljela je bijelo šara sorta (h. j. variegatus), koja je nešto osjetljivija. Obični japanski hmelj sijemo koncem marta na stalno mjesto.

Kapucinka ili dragoljub (tropaeolum).

Ipomoea. Vrtni slak je opće poznata brzo rastuća penjalica. Pojedini cvijet skoro uvelne, ali se razvijaju opet novi i to kroz cijelo ljeto. Najčešće se vidjeva ipomoea purpurea, obični vrtni slak, u raznim bojama. Vredan je preporuke i ipomoea coccinea sa grimizno crvenim, nježnim cvijećem, i dr.

Lathyrus odoratus. Mirisna grahorka stiče sve više prijatelja sa nježnim bojama svojih elegantnih cvijetova. Ako ju sijemo mjeseca aprila na stalno mjesto u sunčanom položaju (na pr. uz žičnu mrežu), procvate u junu. Da cvatnja dulje potraje, moramo spriječiti da se ne zametne sjeme, pa stoga sve uvehle cvijetove odmah odrezati.

Maurandia (Scrophulariaceae) porijeklom je iz Meksika. Cjevasti cvijetovi maurandije sjećaju svojim oblikom na zijevalicu (autirrhinum), ali stoje pojedinačno. Listovi su srcoliki. Biljka se penje i oko 3 metra vi-

soko. Obljubljena je osobito za ukras balkona. U stakleniku izdrži i po više godina. Maurandia scandens sa rumenim cvijetovima i maurandia Barclayana sa nešto manjim grimiznim cvijetovima.

Mina lobata (ipomoea mina). Lišće je trokrpasto, stabaljke se ovijaju 3—6 m visoko. Cvijeće narančasto u dugim grozdovima; pupoljci su rumeni. Sijati ju treba početkom marta u klijalište, dalje gojiti u cvjetnim loncima do presađenja na stalno mjesto.

Rhodochiton volubile (scrophulariaceae) iz Meksika je. Goji se i upotrebljava kao maurandija, od koje je bujnija, ali i osjetljivija na vlagu. Treba joj stoga dati topao i više suh prostor. Pozornost pobuđuje cvijet: čaška je široko zvončasta, kožnata i ružičasta, a iz nje

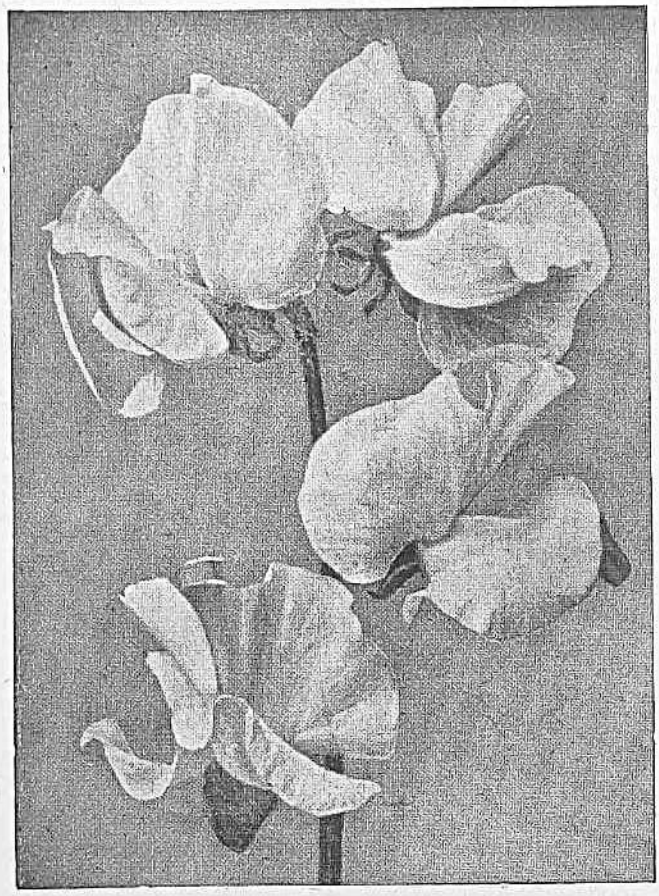

Mirisna grahorka (lathyrus odoratus).

se razvija do 7 cm dugačak, cjevast i tamno crven vjenčić. Biljka cvate u jeseni, ako ju gojimo kao jednoljetnicu. Svakako treba ju sijati već u februaru ili martu.

Thunbergia alata potječe iz južne Afrike. Ova penjalica potsjeća na slak, ima ljevkaste cvijetove i skoro suličaste listove. Cvijetovi su rumeni, bijeli, jednobojni ili pak sa tamnim grlom (zato tunbergiju nazivaju u Americi »crnooka Suzana«). Ta izvanredno dražesna penjalica često se upotrebljava za male špalire na balkonu, na prozornici, i t. d. Na otvorenom prostoru uzraste 1.50 m visoka. Cvatnja započimlje u junu ili julu i traje do jeseni. Sijati ju treba mjeseca marta ili aprila, a kad biljčice dobiju tri listića, pikirat. Prija joj humozno tlo, koje sadrži i dovoljno vapna.

Tropaeolum. Kapucinke (tropaeolum majus tr. Lobbianum i t. peregrinum) posvuda su poznate i raširene jednoljetne penjalice. Siju se koncem aprila na otvorenom tlu, ili već mjeseca marta u cvjetne lonce. Najviše uzraste kanarska kapucinka (tropaeolum peregrinum), koja ima peterokrpaste, svijetlozelene listove i manje ali brojne, rumene cvijetove.

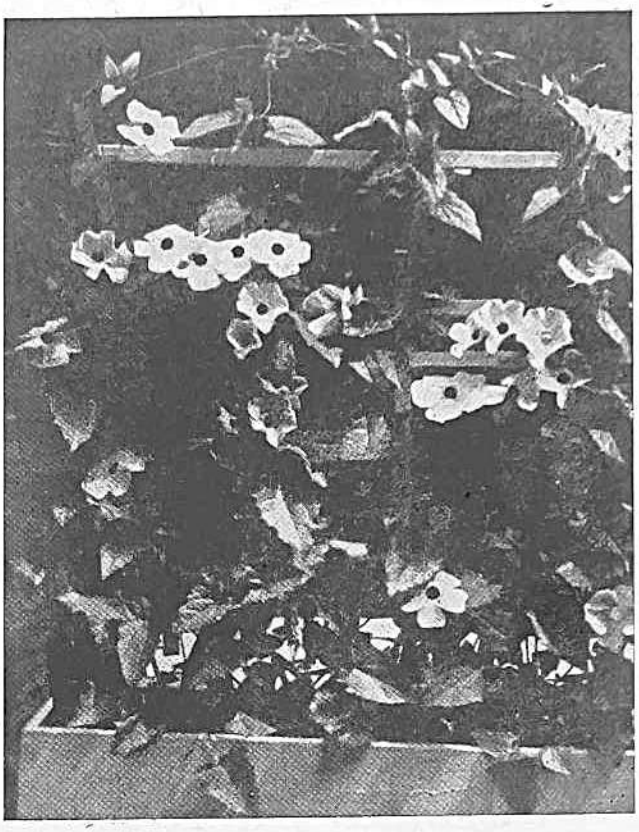

Thunbergia alata.

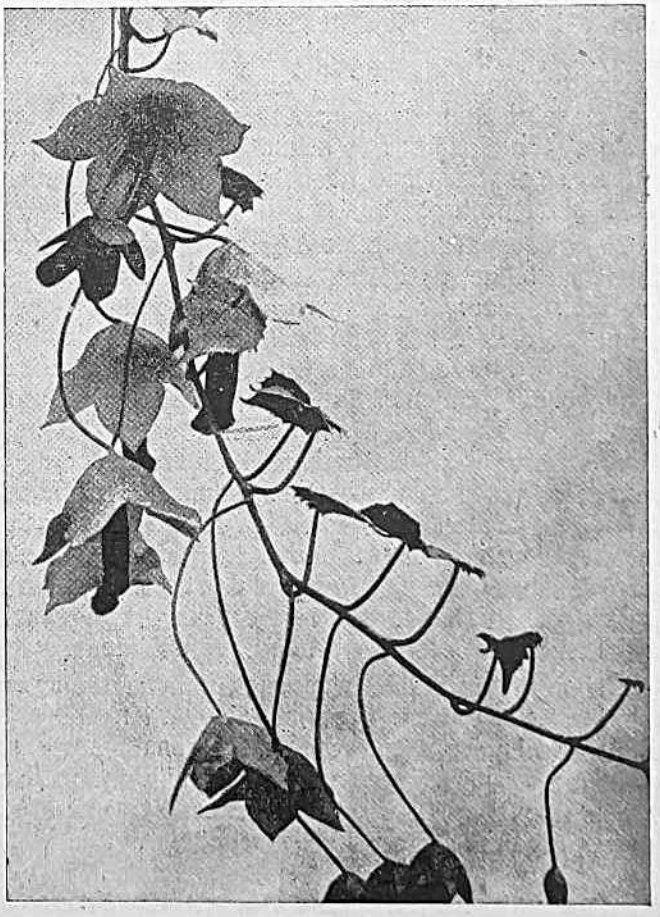

Rodochiton volubile.

UPOTREBA UGLJENA U VRTLARSTVU

Z. KLAS, ZAGREB.

Četrdesetih je godina bio u Engleskoj vrlo raširen običaj da se zemlji, naročito za lončane kulture, doda izvjesna količina smrvljenog drvenog ugljena. U vrtlarskim časopisima onog vremena nailazimo na više prikaza o djelovanju ugljena na razne, većinom ukrasne biljke, tako primjerice na gloksinije (Sinningia speciosa), Viola-vrste i Combretum. Opažanja koja su vrtlari u ovim prikazima saopćavali, svodila su se u glavnom na to, da je lišće biljki uzgajanih u tlu sa do-

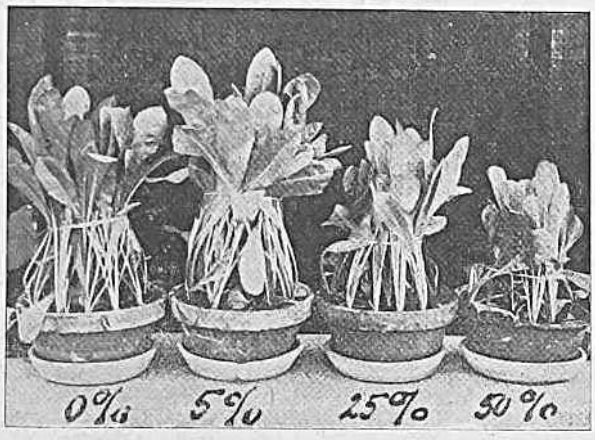

Sl. 1. Djelovanje drvenog ugljena na cikoriju. 0% = biljke uzgajane u ilovasto-glinastom tlu, 5,25,50% = biljke uzgajane u ilovasto-glinastom tlu sa dodatkom 5,25 i 50% drvenog ugljena.

datkom drvenog ugljena bujnije i zelenije ,boja cvijeća življa, a trajanje cvatnje dulje. U koliko su zašli i u pitanje uzroka toga povoljnog djelovanja, to su isticali, da dodatak ugljena čini zemlju rahlijom, da dakle poboljšava fizikalno stanje tla, sprječava da zemlja strune, pa svim tim pogoduje i snažnijem razvoju korjenja. Javljalo se, i ako rjeđe i mišljenje da drveni ugljen direktno služi prehrani biljke.

Na ova opažanja o povoljnom djelovanju drvenog ugljena na biljke, počela su se međutim da doskora nižu i protivna opažanja. Ustanovilo se, da dodatak drvenog ugljena ne djeluje povoljno baš na svaku biljku, a osim toga da nije ni svejedno koliko se ugljena dodaje zemlji. Upravo o ovoj činjenici, koja je i te kako važna, vrtlari u svojim referatima nisu spominjali ni slovca, te se čini, da su iskustva o količini ugljena koju treba dodati zemlji, da bi se postigao neki uspjeh, smatrali »obrtnom tajnom« pojedinca. Razumljivo je, da je kraj ovakovih prilika interes vrtlara za taj novi način poboljšanja zemlje počeo doskora da slabi. Mnogi su vrtlari međutim ipak nastavili da i dalje dodaju zemlji prah drvenog ugljena i u praksi taj se je običaj održao sve do danas.

Činjenica, da dodatak drvenog ugljena tlu u izvjesnim slučajevima može povoljno djelovati na biljke, bez sumnje je zanimiva ,pa donekle iznenađuje da se je nauka na ovu pojavu osvrnula tek zadnjih godina. Nakon prigodnih opažanja pojedinih autora (Prianischnikow, Domondovitsch i Zinzadse, Lieske) o djelovanju ugljena na biljke, prvi je Kissel u Pragu upozorio na povoljno djelovanje smeđeg ugljena na neke gospodarske biljke. Provodeći pokuse na polju, na velikim kompleksima zemljišta, mogao je Kissel da uz dodatak velikih količina smeđeg ugljena zemlji (10—20 tona na 1 ha) postigne povećanje prihoda za 55 posto.

Neovisno od Kissela i gotovo istovremeno počeo je prof. Vouk u botaničkom zavodu sveučilišta u Zagrebu da u nizu pokusa istražuje djelovanje drvenog, smeđeg a i kamenog ugljena na rast biljki. Kako prof. Vouk osim na gospodarske biljke obraća punu pažnju i na specijalne vrtlarske ukrasne biljke, to su njegova istraživanja za vrtlare dvostruko zanimiva. Pokušati ćemo zato da ovdje u najglavnijim crtama prikažemo ova istraživanja kao i rezultate koji su do sada postignuti.

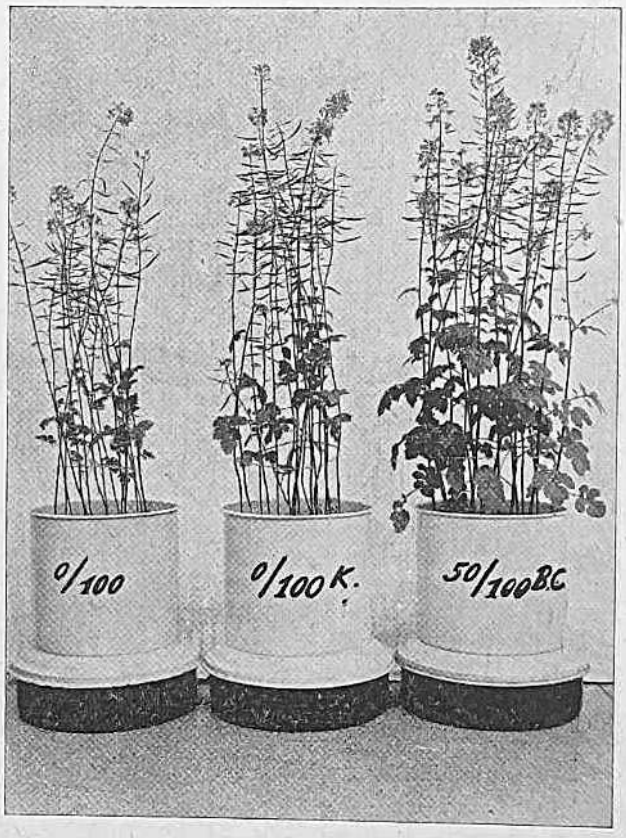

Sl. 2. Pokus sa gorušicom. $0/_{100}$ = biljke uzgajane u ilovasto-glinastom tlu, $0/_{100}$ K = biljke uzgajane u kompostnoj zemlji, $50/_{100}$ B. C. = biljke uzgajane u ilovasto-glinastom tlu sa dodatkom $50/_{100}$ smeđeg mostarskog ugljena.

Prvo pitanje, koje je kod ispitivanja djelovanja ugljena trebalo riješiti, bilo je pitanje količine dodatka ugljena. Iza izvjesnog broja pokusa dokazalo se, da su najprikladnije mjere od 5, 10, 25 i 50 volumnih dijelova ugljena na 100 volumnih dijelova zemlje. U ovim je

---

[1]) Kiessel A. D.: Principes de l'utilisation de la matière organique du charbon comme engrais. Transactions of the Fuel Conference, London. Vol. I. 1928.

[2]) Prof. Dr. V. Vouk: Kohle und Pflanzenwachstum. Denkschriften der Akademie der Wissenschaften Bd. 103. Wien 1931.

omjerima čisti bukov ugljen u formi praha dodavan i dobro izmješan sa raznim vrstama zemlje, počevši od obične vrtne ilovasto-glinaste zemlje pa do kompostne. Dakako, da se je kod ovih pokusa uvijek imala kontrola: biljke, koje su se istovremeno, pod inače jednakim uvjetima, uzgajale u istoj vrsti zemlje, ali bez dodatka ugljena. Kao mjera za ishod pokusa služila je visina biljki, broj izdanaka, broj i težina plodova, težina svježe i napokon težina suhe tvari.

Pokusi, koje je na ovaj način prof. Vouk proveo da ispita djelovanje ugljena na rast biljki (ječam, cikorija, gorušica, lan, heljda), pokazali su, da je poboljšanje priroda postignuto dodatkom drvenog ugljena vrlo ograničeno i slabo, te je u najboljim slučajevima (ječam, cikorija, gorušica) doseglo jedva 10 posto. Ovo povećanje priroda uslijedilo je nakon dodatka od 5—10/100 ugljena. Veće količine ugljena djelovale su izrazito štetno (v. sl. 1.). Druge biljke (lan, heljda) uz dodatak ugljena nisu pokazale nikakova poboljšanja ni u izgledu ni u težini. Čini se prema tome da drveni ugljen nema za praktično vrtlarstvo one važnosti koja mu se običaje pridavati.

Sl. 3. Pokus sa salatom. 0/100 = 15 odrezanih biljki uzgojenih u ilovasto-glinastom tlu. 50/100 = 15 odrezanih biljki uzgojenih u ilovasto-glinastom tlu sa dodatkom 50/100 smeđeg trbovljanskog ugljena.

Polazeći od pretpostavke, da se djelovanje ugljena možda osniva na adsorpciji, zamijenio je prof. Vouk kod slijedećeg pokusa sa gorušicom drveni ugljen sa jednom vrstom smeđeg ugljena, koja inače služi za gorivo. Rezultat je ovog pokusa bio toliko zanimiv, da je prof. Vouk glavno težište daljnjih istraživanja prenio na pitanje djelovanja smeđeg ugljena. Pokazalo se naime, da je uz dodatak od 50/100 smeđeg ugljena vrtnoj zemlji, težina suhe tvari gorušice porasle za 134 posto! Ista količina smeđeg ugljena dodana kompostnoj, dakle u svakom pogledu prvoklasnoj zemlji, izazvala je i ovdje prirast na težini, koji je bio, razumljivo, manji, ali je ipak i ovdje dosegao 59 posto. Kulture, uzgojene u tlu sa dodatkom smeđeg ugljena, odlikovale su se mnogo bujnijim i zelenijim lišćem, debljim stabljikama, većim brojem plodova i t. d. (v. sl. 2.). Kod lana, a slična je pojava uočena i kod zadnjih pokusa sa asparagusom i tradeskancijom, osobito se ističe povećanje broja izboja.

Povoljni rezultati sa prosječnim povišenjem prihoda za 50—100 posto postignuti su uz dodatak od 50/100 ugljena kod slijedećih pokusnih bilina: gorušica, lan, heljda, salata (v. sl. 3.), tradeskancija, asparagus (v. sl. 4.). Manji porast prihoda dobiven je kod rotkvice i fuksije, dok leguminoze, izuzev soju, na dodatak smeđeg ugljena nisu povoljno reagirale.

Prigodom ovih pokusa ustanovljeno je više zanimivih činjenica. Tako se je na pr. kod svih istraživanih biljki opazilo, da u prvo vrijeme kulture sa dodatkom smeđeg ugljena u veliko zaostaju za kontrolnim biljkama, te da se povoljni utjecaj dodatka ugljena javlja tek 5. ili 6. tjedan nakon sjetve, odnosno sadenja. Isto tako moglo se je ustanoviti da godišnje doba u velikoj mjeri utječe na ishod pokusa: rezultati pokusa postavljenih u zimskim mjesecima bili su kud i kamo povoljniji, nego rezultati ljetnih pokusa.

Ugljen, kog je prof. Vouk u ovim pokusima dodavao zemlji, bila je jedna bolja vrst smeđeg ugljena iz mostarskog rudnika. Rezultati pokusa, koji su, kao što smo vidjeli, bili vrlo povoljni, dali su poticaj, da se ispita da li sve vrste smeđeg ugljena pokazuju isto djelovanje. Istražilo se je 30 vrsti ugljena iz raznih ugljenih rudnika naše države i ustanovilo, da od tih 30 vrsta tek 3 vrste (Mostar, Zenica, Velenje) pokazuju povoljno djelovanje sa povišenjem prihoda od preko 50 posto. Ugljeni iz rudnika Budinščina i Trbovlje povećali su prihod za preko 25 posto, a ugljen iz Lepavine, Kaknja, Rogatice, Sinja i Kreke za manje od 25 posto. Sve ostale istraživane vrste ugljena ili nisu u opće djelovale, ili su djelovale štetno. Rezultati, kako vidimo, vrlo zanimivi.

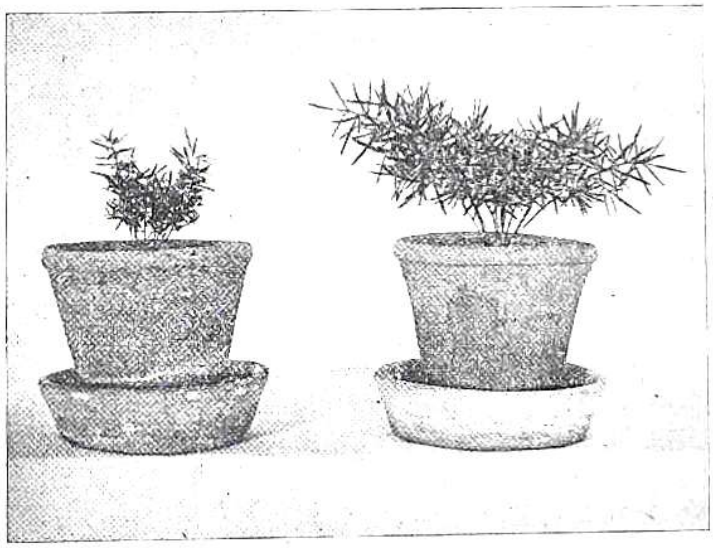

Sl. 4. Pokus sa asparagusom. Lijevo: biljka uzgajana u ilovasto-glinastom tlu, desno: biljka uzgajana u ilovasto-glinastom tlu sa dodatkom 50/100 smeđeg mostarskog ugljena.

Kako su pokusi prof. Vouka sa kamenim ugljenom pokazali, da kameni ugljen štetno djeluje na biljke te prihod smanjuje, to nije potrebno, da ovdje pobliže prikažemo i ova istraživanja, koja su u ostalom provedena na isti način, kao i istraživanja drvenog i smeđeg ugljena.

Razumljivo je, da se je prigodom ovih istraživanja pokušalo prodrijeti i u teoretski važno pitanje uzroka povoljnog djelovanja smeđeg ugljena. Dok Kissel ovo djelovanje svodi u glavnom na fizikalne uzroke, te uzima u obzir razne faktore kao temperaturu, aeraciju, regulaciju opskrbe vodom, a veliku važnost polaže i na direktno iskorišćenje huminskih tvari, sadržanih u ugljenu, to prof. Vouk ne poriče doduše važnost fizikalnih promjena, koje dodatak ugljena izaziva u tlu, ali veće značenje pridaje biološkim procesima. Što se tiče huminskih tvari sadržanih u ugljenu, to prof. Vouk u skladu sa najnovijim rezultatima kemijskih istraživanja smatra, da one ne dolaze u obzir kao direktno vrelo prehrane, nego tek u toliko, u koliko adsorbiraju dušik i amonijak. Prema ovoj hipotezi huminske bi se tvari djelovanjem mikroorganizama tla ili djelovanjem korje-

novih izlučnina rastvarale, a iz na ovaj način oslobođenog dušika stvarali bi se putem nitrifikacijskih procesa nitrati, koje biljka direktno iskorišćuje. In ultima linea bilo bi dakle gnojenje ugljenom zapravo gnojenje dušikom. Kao najjače uporište za svoju hipotezu smatra prof. Vouk upravo negativne rezultate pokusa sa leguminozama.

Ne ulazeći ovdje dalje u teoriju, promotriti ćemo ova istraživanja s praktične strane. Dok, kako smo vidjeli, dodatak drvenog ugljena zemlji kao način poboljšanja zemlje a time i povećanja prihoda, jedva da ima praktičnog značenja, dala je upotreba smeđeg ugljena kud i kamo bolje rezultate. I ako Kissel-ovi rezultati nisu u tolikoj mjeri povoljni kao rezultati Vouk-ovi, to ipak valja priznati, da i povećanje prihoda za 55 posto znači jedan vrlo lijepi uspjeh, koji zavređuje punu pažnju praktičara. Prvo i najvažnije pitanje, koje se ovdje nužno nameće praktičaru, svakako je pitanje rentabiliteta. Troškovi nabave, dopreme, sitnjenja i miješanja ugljena ne smiju ni na koji način, ne samo premašiti, nego ni doseći vrijednost viška prihoda. Tek u slučaju osiguranog primjerenog dobitka zainteresirati će se praktičar i za drugo pitanje, a to je pitanje, koje bi biljke bile podesne za gnojenje ugljenom.

I ako naučna istraživanja ni izdaleka nisu još završena, to ćemo ipak na osnovu do sada utvrđenih rezultata upozoriti na neke činjenice, koje će moći praktičara orijentirati u oba spomenuta pitanja. Vidjeli smo, da je za uspjeh dodatka smeđeg ugljena volumni odnos ugljena i zemlje vrlo važan faktor. Najbolje je rezultate dobio prof. Vouk, ako je taj odnos bio 50:100. Ova količina, koja je zapravo vrlo velika, čini praktičnu upotrebivost ugljena u velikim kompleksima zemljišta, na pr. na oranicama, vinogradima i vrtovima gotovo iluzornom. Valja naime istaći, da dodatak ugljena ne poboljšava možda zemlju trajno, povoljno se djelovanje ugljena iscrpljuje u jednoj vegetacijskoj periodi. Kultivira li se u istoj zemlji pomješanoj s ugljenom ponovno ista ili koja druga biljka, to se, kako je utvrđeno, ne dobiva nikakovo poboljšanje prihoda, nego je naprotiv prihod u zemlji sa 50/100 ugljena mnogo manji nego u normalnoj, po drugi put upotrebljenoj zemlji. Ova činjenica dakako da za pitanje rentabiliteta nije ni malo povoljna.

Posve je druga stvar, ako pomišljamo na upotrebu ugljena u malim kompleksima zemljišta, kao na pr. u pojedinim vrtlarskim gredicama ili najbolje u lončanim kulturama. Vidjeli smo, da dodatak ugljena običnoj vrtnoj, ilovasto-glinastoj zemlji u omjeru 50:100 prouzrokuje napadno poboljšanje kultura, koje u nekim slučajevima premašuje i djelovanje same kompostne zemlje. Pri tom dolazi do promjena u izgledu biljke, koje su naročito povoljne i tražene za one vrtlarske biljke, koje se u prvom redu goje radi lišća. Kompostna bi se dakle zemlja u tom slučaju mogla zamijeniti ili nadomjestiti smjesom ilovasto-glinaste zemlje i smeđeg ugljena. Uzev u obzir, da treba oko 3 godine da bi se dobila dobra, zrela kompostna zemlja, moglo bi se pomišljati na rentabilitet upotrebe ugljena kod osnivanja novih vrtlarija.

No osim ove mogućnosti rentabilne upotrebe smeđeg ugljena u vrtlarstvu, postojala bi još jedna, možda praktički mnogo važnija mogućnost iskorišćenja rezultata istraživanja prof. Vouka. Istakli smo, da je pokusima prof. Vouka ustanovljeno, da je djelovanje dodanog ugljena naročito efektno u zimskim mjesecima. — Upravo na ovom opažanju mogla bi se u praksi izgraditi sistematska upotreba smeđeg ugljena za one ukrasne biljke, a i povrće na pr. salatu, koje zimi i u rano proljeće dolaze na tržište.

Na praktičarima je, da utvrde i ispitaju u koliko bi ove ovdje u kratko prikazane mogućnosti upotrebe ugljena u vrtlarstvu bile doista u privrednom pogledu od značaja i koristi. Interesi naučnih istraživača obično idu drugim smjerom, nego li interesi praktičara. No ako ikada, to nam se čini da bi u ovom slučaju zajednički i uskladeni rad i istraživanja naučenjaka i vrtlara donio rezultate, koji bi u punoj mjeri opravdali veliki trud, koji je, kako smo vidjeli, uložen u ispitivanje ovog problema.

PRIVREDNO ZNAČENJE NAŠE POVRĆARSKE PROIZVODNJE

PROF. STJEPAN PIRNAT, ZAGREB.

Naš poljoprivrednik teško osjeća poljoprivrednu krizu, — oskudijeva i zadužuje se, jer mu žitni prirod ne plaća ni troška niti truda, što ga ulaže u proizvodnju žita na oranici.

Svi mi jadikujemo i tražimo izlaz iz poljoprivredne krize, ili barem neko olakšanje, ali svejednako ostajemo pri kulturi žitarica i na onim našim oranicama, na kojima bi se sa malo troška i truda moglo proizvoditi druge kakove proizvode, koji bi nam trošak i trud plaćali bolje od žitarica.

Među takove rentabilnije oraničke proizvode spada i povrće, pa bi trebalo riješiti što prije ova dva pitanja:

1. Kolika je ukupna površina onih naših oranica, na kojima bi se moglo već u slijedećoj godini proizvoditi povrće?

2. Ima li sigurna izgleda, da bismo proizvedeno povrće mogli dobro unovčiti na inostranim tržištima?

Da smo ta pitanja već prije riješili, danas bismo već uhvatili svoje mjesto na bilo kojem inostranom tržištu. Ovako smo prilično okasnili, iako još uvijek nismo posvema zakasnili.

Da bi se kod nas našle velike površine oranica sposobnih za kulturu raznovrsnog povrća, o tome nema sumnje, kad znademo da su neki naši ratarski krajevi od davnine poznati sa svojih odličnih povrtnih proizvoda: luka crljenca, češnjaka, pasulja, kupusa, krumpira, paprike, rajčica, patlidžana, krastavaca, dinja, ljubenica i t. d.

Mi bismo dakle mogli proizvoditi mnogo kvalitetnog povrća za izvoz, jer prirodnih uslova za takovu proiz-

vodnju imamo dosta. Naši seljaci — ratari brzo bi se uputili u savremene proizvodne metode, kad bi znali, da će im povrće donositi veći i sigurniji prihod, nego što donose običajne ratarske kulture. Trebalo bi tek održati povrćarske tečajeve u svim krajevima, gdje je moguća proizvodnja povrća na oranicama. Ratare, koji bi bili voljni prionuti uz proizvodnju povrća trebalo bi udružiti u zadruge za proizvodnju i izvoz povrća. Uz

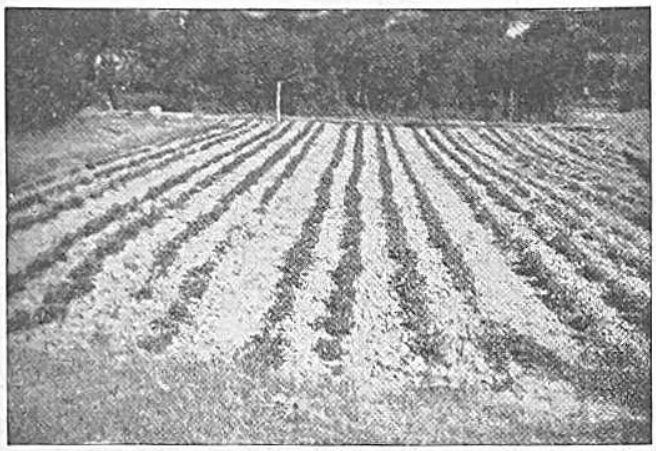

RASADNIK U CRIKVENICI: Voćno sjemenište za uzgoj voćnih divljaka (krušaka i jabuka), koje će se u jesen presaditi, a drugu godinu u augustu okulirati.

pripomoć vlade, ove bi zadruge osnovale centralna svoja klijališta za uzgoj potrebnih povrtnih presadnica, nabavljale bi potrebito sjemenje, umjetna gnojiva itd.

Već do godine mogli bismo spremiti na hiljade vagona raznovrsnog povrća za izvoz t. j. za produ na inostranim tržištima. K tome bi se pridružila još i proizvodnja povrća u vrtovima (povrtnjacima). Nema dakle straha, da ne bismo mogli i znali proizvesti. Prema tome našlo bi se povoljan odgovor onog prvog pitanja.

Gotovo još važnije pitanje jest povoljna prodaja povrtnih proizvoda. Danas je na inostranim tržištima konkurencija tako velika, da bi bilo i suviše riskantno na veliko proizvoditi bez da je proda proizvodima osigurana. Ne može se tek ovako reći, što bi se dalo po-

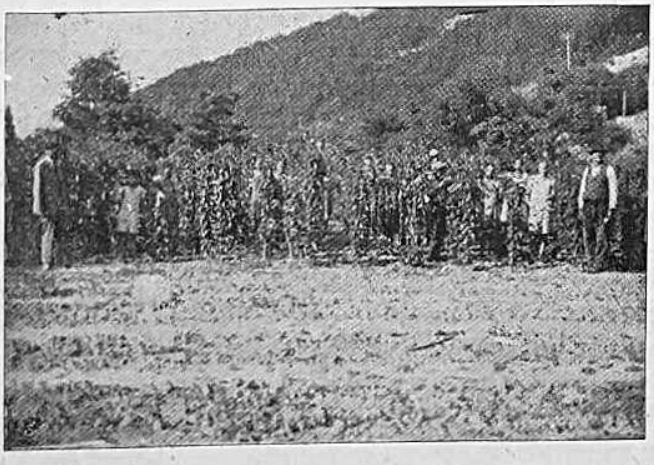

RASADNIK U CRIKVENICI: Radnici kod okapanja dvogodišnjih voćaka.

stići u tome pogledu. Svakako valjalo bi osobno obići sva ta tržišta, doći u izravni doticaj sa glavnim kupcima, od kojih bi se saznalo, koje i kakovo povrće oni trebaju. Možda bi se dalo sklopiti i neke trgovačke zaključke?

Ako sravnimo podatke o izvozu i uvozu povrća u različitim zemljama, tada možemo približno ustanoviti, da bismo, uz odličnu organizaciju proizvodnje i prode povrća, mogli već slijedeće godine izvesti za 1 do 2 milijuna metr. centi više povrća, nego što smo do sada izvozili. Vrijednost ovog izvoza bila bi oko pol milijarde dinara. Bilansa naše spoljne trgovine poboljšala bi se za toliku svotu, a osim toga ostala bi nam i jedna dobra

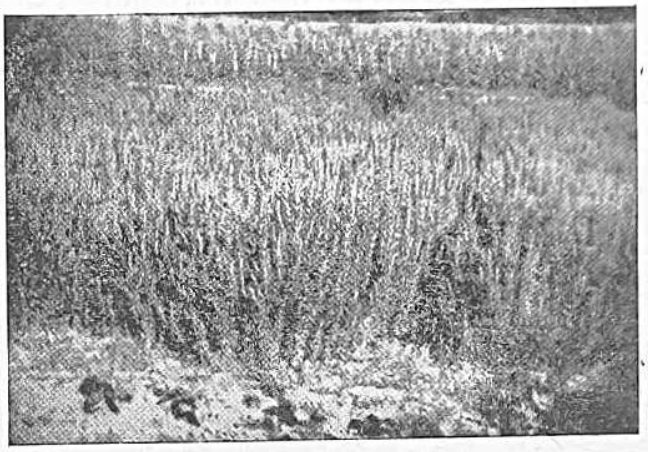

RASADNIK U CRIKVENICI: Polje ružmarina.

organizacija povrćarske proizvodnje, koja bi u daljnjim godinama davala još povoljnije rezultate.

Proizvodnja povrća morala bi za mnoge naše t. zv. pasivne krajeve postati jedno stalno vrelo privrede, po kojemu bi ti krajevi nabrzo postali aktivni. U našem primorju primjerice našlo bi se dosta krajeva, koji bi mogli proizvoditi raznovrsno rano povrće, kakovo se na inostranim tržištima mnogo traži i dobro plaća. Ne smijemo zaboraviti, da smo mi južna zemlja za sve srednjeevropske i sve sjeverne zemlje. Bez skupocjenih staklenika i sa razmjerno primitivnim sredstvima moglo bi se tu u pogledu proizvodnje ranog povrća postići odlične rezultate, jer naši južni primorski krajevi imaju u obilju jedan od najvrednijih proizvodnih faktora: sunčanu toplinu i svjetlo, a u doba rastenja ranog

RASADNIK U CRIKVENICI: Matičnjak ukrasnog grmlja i drveća.

povrća ne manjka im niti vlage (vode). Sve se drugo dade udesiti, pa i tlo se, gdjegod treba, dade popraviti.

Uporedo sa intenzivnijom proizvodnjom povrća trebalo bi kod nas poraditi i na podizanju zadružnih tvornica za proizvodnju konzerva. Poput tvornica šećera

trebaju i tvornice konzerva unapred osiguranu izvjesnu količinu sirovina najbolje kakvoće.

Zato one još prije početka sjetve obvezuju producente povrća, da će im prodati dio svojih povrtnih proizvoda. Za producente povrća znači ovakova obaveza sigurnost, da će u svakom slučaju pokriti sve svoje proizvodne troškove i k tome imati još neki čisti dobitak. Onaj nevezani dio svojih povrtnih proizvoda mogu producenti bilo gdje unovčiti, a čitava prodajna suma toga dijela znači onda za producenta čistu dobit.

Nisam prvi, koji upozorava na privrednu važnost podizanja našeg povrćarstva. Ali sam možda jedan od onih najvećma osvjedočenih, kako je skrajnje vrijeme, da se i u tome što prije prede na rad.

НЕКОЈЕ БОЛЕСТИ НА ЛИШЋУ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

АГР. И. КАЛУЂЕРОВИЋ, УЛЦИЊ.

ОЖЕГОТИНЕ НА ЛИШЋУ.

(Coup de soleil, Sonnenbrand.)

Мало који виноградар не познаје ову болест, која се обично појављује у јуну и јулу, кад владају најжешће врућине, а поглавито кад иза кише нагло припече сунце.

Најприје се по крајевима листа опазе неке црвенкасте пјеге (као неки печати неправилног облика), које се шире између ребараца (нерава), док не обухвате цио лист. Заражено лишће постепено се суши, а пјеге које немају с доње стране оне бијеле навлаке плијесни (као код пероноспоре), добивају код црних сората лоза црвену боју; а код бијелих жућкасту.

Еринова 1. с горње, 2. с доње стране листа, 3. на гроожђу

Ожеготине проузрокује (по Милер-Тургау-у) гљивица »Pseudoperiza trachephila«, која кад нађе повољне услове за свој развитак, пушта свој мицелиј у ребарца листа, те се шири и живи. На отпалом лишћу гљивица презими, и тек наступе топли дани, њезина труска (спора) проклија и преноси се опет на лишће.

Заражен чокот слабије напредује, услијед чега и грожђе остане ситно, а често се почне и сушити; ластар (розгва) пак не може да потпуно сазрене.

Најбоље ће бити ако се преко љета и у јесени сакупи обољело и суво лишће, те одмах спали. Поред тога добро је средство за сузбијање ове болести дубоко прекопавање земљишта и закопавање сувог лишћа.

ЕРИНОЗА.

Испрва се мислило, да еринозу проузрокује једна гљивица »Erineum vitis«, али се дугим испитивањем установило, да ову болест проузрокује мала ваш, прегаљ, Plutoptus vitis Dujardin.

Са горње стране листа винове лозе најприје се појаве неке красте — пликови — скоро по цијелој површини; са доње стране испод ових пликова појаве се испрва маљаве бјеличасте пјеге, које се доцније рашире и претворе у мале рупице, удубљења, неправилног облика. У овим рупицама, које су испуњене неком бијелом паучином, живи та мала ваш. Лишће које болује једнако је зелено, не опада, нема оног задаха, нити се бијела навлака може прстима очистити као код болести пероноспоре, јер то и није плијесан, него просто дио листа, који је од убода оне вашчице добио оне красте. Ако пажљиво ножем пресјечемо красту, подметнемо је под микроскоп, видјет ћемо вашчицу, која је једва дуга 0.13 м/м, боје црнкасте, те има 4 пара ногу. Ако немамо микроскопа, можемо се послужити и добром лупом, стаклом које до 38 пута повећава.

Овај мали прегаљ (вашчица) слаже ситна јајашца у овим пукотинама на лишћу, а под јесен одрасла вашчица увуче се у пупољак винове лозе па ту и презими. Зато се еринoза врло лахко преноси резницама, ако се оне не подвргну дезинфекцији.

И ако еринoза не осуши лист и не рачуна се да је опасна, опет обољели лист не може како треба да се правилно развија и да врши своју задаћу (асимилацију), услијед чега ни лоза не може да потпуно сазре, да стара, нити да одрвени.

Еринoза се сузбија сумпором као и мања, пепео (оидиум). Сумпорисати ваља рано с пролећа, тек што се болест појави. Чокот се по могућности запраши са свију страна, а особито лишће са доње стране. Поред тога, као радикално средство, препоруча се: сакупљање зараженог лишћа, кратко орезивање чокота који болује, и спаљивање свију заражених дијелова.

У Француској пробали су преко зиме прскати чокот топлом водом, или га добро накадити сумпором. И један и други начин доста је тежак, а нема праве вриједности.

HRANJENJE BLAGA ZA TOV (GOJENJE)

ING. AGR. GEORGIJE KODINEC,

UPRAVITELJ EKONOMIJE, LEPOGLAVA

Kod hranjenja za tov razlikujemo tovljenje mladih i tovljenje starih životinja. Stare životinje više ne rastu, pa se u njihovom tijelu za vrijeme tovljenja ne stvara novo mišićje, već se samo taloži mast. Kod mladih se pak životinja na tovu ne staložuje samo mast, a pošto one rastu stvaraju se nova mišićna tkiva — meso. Stoga

RASADNIK U CRIKVENICI: Stambena zgrada rasadnika.

u obrocima mladih životinja za tov mora biti dostatna količina bjelančevine, koja im je potrebna za rast, a i da se omogući što bolje iskorišćivanje drugih hranivih sastojina krme, kao na pr. škroba.

Tovljenje može trajati dulje ili kraće vrijeme, no najbolje ga je provesti tako da se životinja što brže utovi, jer su kod toga bolje plaćena potrošena krmiva.

Mlade životinje daju u tovu veći prirast od starih, a uz to im je i meso bolje kakvoće, pa se stoga njihovo tovljenje bolje isplaćuje.

Kao primjer mogu poslužiti pokusi, koji su se provađali na životinjama razne starosti i kojima je ustanovljen prirast žive vage za vrijeme njihovog tovljenja.

Prirast žive vage kod tovljenja blaga različite starosti:

Starost životinja	Dnevni prirast žive vage za vrijeme tovljenja u fuvtima
Telad	2.63
Godišnjaci	1.76
Dvogodišnjaci	0.92
Trogodišnjaci i stariji	0.87

Iz tablice se vidi, čim je starija životinja, tim većma se dnevni prirast umanjuje, a prirast teleta je tri puta veći od prirasta odrasle životinje.

Tovljenje mladih životinja kulturnih pasmina traje 3—4 mjeseca, dok ostalih do 6 mjeseci. U početku tovljenja daje se životinjama više hrane, a kašnje se obroci umanjuju.

RASADNIK U CRIKVENICI: Sortirani vinograd, koji služi za rezanje mladica.

Kod tovljenja se ne smiju davati velike količine vodenastog krmiva, a mora se izbjegavati i prekomjerno napajanje, jer od toga bude mast mekana.

Najbolje mjerilo o uspjehu tovljenja jest vaga. Životinje, koje se tove moraju se redovito vagati, da se odredi njihov prirast na težini.

RASADNIK U CRIKVENICI: Radnici kod čišćenja i povezivanja trešanja, cijepljenih u jesen.

Vanjskim znakom za prosudivanje masnoće služi koža pod kojom se i staložuje mast.

Za mlade tovne životinje Dr. Kellner dao slijedeće norme (Na 1.000 kg žive vage.)

Starost u mjesecima	Živa vaga kg.	Suhe tvari kg.	Probavljive bjelančevine kg.	Probavljive masti kg.	Škrobne vrijednosti kg.
2—3	75	23.00	4.50	2.20	19.00
3—6	150	24.00	3.40	1.50	17.20
6—12	250	26.00	2.70	0.80	14.40
12—18	350	26.00	2.10	0.50	11.50
18—24	425	26.00	1.60	0.40	10.00

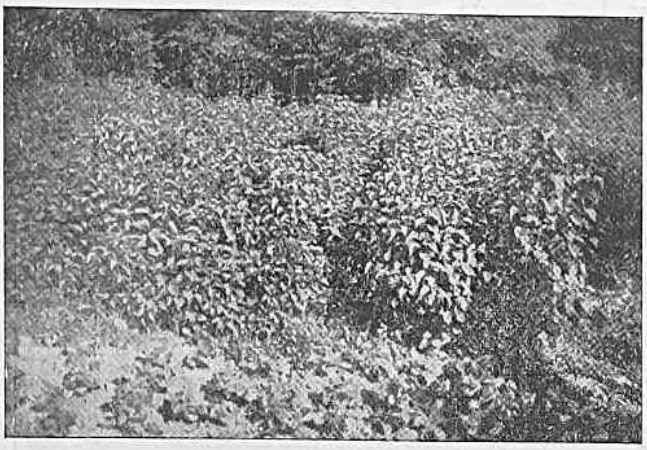

RASADNIK U CRIKVENICI: Jorgovan za presađivanje.

Za stare pak tovne životinje (na 1.000 kg žive vage):

Suhe tvari kg.	Probavljive bjelančevine kg.	Probavljine masti kg.	Škrobne vrijednosti kg.
25—30.00	1.6	0.7	10.50—12.50

Praktični primjer obroka za tovljenje goveda, krava i volova (na 500 kg žive vage):*

a)	sijena	3 kg
	repe	20 kg
	ječmene slame	4 kg
	pljeve	2 kg
	makovog tropa	1.50 kg
	kukuruznog šrota	1 kg
b)	sijena djetelinskog	5 kg
	trebera	12.50 kg
	pljeve	3 kg
	ječmenog šrota	1 kg
	kukuruznog šrota	2 kg
	trice pšenične	1.50 kg

* Praktične poljoprivredne pouke za god. 1928. Pouke iz stočarstva od Milana Djurića.

Primjer tovljenja goveda na gospodarstvu N. (približna živa vaga 450—550 kg.)

sijena livadnog	5 kg
sječke od zobene slame i kukuruzovine	4 kg
stočne repe	8 kg
kuhanog krumpira	10—12 kg
kukuruznog šrota	2—3 kg

U prvoj polovini tovljenja daje se osim toga dnevno do 2 kg pšeničnih posija.

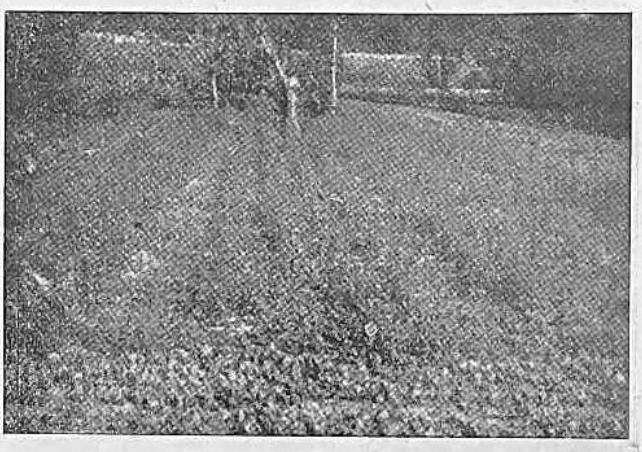

RASADNIK U CRIKVENICI: Mladi, u jesen posijani badem (mandule).

Primjer tovljenja mladih (godišnjaka) goveda na gospodarstvu N.

sijena livadnog	2 kg
sijena djetelinskog	2 kg
sječke od zobene slame i kukuruzovine	2 kg
kuhanog krumpira	8—10 kg
kukuruznog šrota	1.50—2 kg
pšeničnih posija	2 kg

U početku tova mješa se kuhani krumpir sa kuhanim grahom u količini od ½ do ¾ kg i manje količine tikava.

R A Z N O

CVJETNJAK UZ ŽUPNI DVOR U KOPR. IVANCU.

(Vidi sliku na naslovnoj strani!)

Župni dvor u Koprivničkom Ivancu, kog je prije 100 godina sagradio genijalni župnik plemić Zuvić, ukrašen je unatrag nekoliko godina sa lijepim cvjetnjakom odnosno parkom. Ako želiš unići u zgradu, proći ti je kroz cvjetnjak. Čim otvoriš vrata, budeš impresioniran lijepom slikom cvijeća i zelenila i zaboravljaš na čas da si na selu.

Park je kombinovan od voća, ukrasnog grmlja i cvijeća. Ograde ulične procvatu majskim jorgovanom i do kasne jeseni ima uvijek cvijeća, dok jesenji mrazovi ne unište zadnje krizanteme.

Tu vidiš opojni cvijet limuna, tu i smokva donese svoj slatki zeleni plod. Ruže penjalice savijaju se oko prozora uz cvatove raznobojnog oleandra.

Čempresi mrki i divna ruža pristaju skladno pragovima vinovom lozom ovjenčanima — rekao bi Horac. — I tugaljiva vrba, koju opijeva francuski lirik Muset, tu spušta žalosne grane. Tu prekrasni ćilim portulaka otvara svoje čaške pred zlatnim tracima jutarnjeg sunca. To je mali botanički vrt u selu, gdje se pred nekoliko godina nije marilo za ljepotu i miris cvijeća. Još pred nekoliko godina išao bi u Kopriv. Ivancu na vjenčanje mladić napirlitan umjetnim papirnatim ružama kao onaj komični prosac u Prodanoj nevjesti, dok nije župnik uputio mlade nevjeste, da okite svatove ružmarinom, kog si ima da svaka djevojka uzgoji.

Ali otkako je župnik pretvorio dio dvorišta, kuda su stoljećima prolazila kola i blago, u cvjetnjak ne će ni selo da za njim zaostane. Svaka kuća si prigrađuje jedan mali komadić kod ulaza, da uzgoji bilo nješto cvijeća. A i groblje nekoć

zaboravljeno, koje je jedino grobar čistio i krasio svojom kosom, postalo je malim cvjetnjakom svakog doma.

Mnogo se u tom promijenilo, izvršen je i nehotice jaki žavolio je cvijeće, on ga uzgaja, da mu resi prag i dom.

Kažu za kardinala Haulika, da je bio veliki ljubitelj cvijetcaj na estetsko poimanje naroda i naš mali čovjek i žena jeća a osobito hortenzija. Kad bi išao po župama za vrijeme sv. potvrde pazio bi osobito, da li župnik njeguje cvijeće. Župni dvorovi bi i trebali da šire kulturu cvijeća i ukrasnog grmlja. Hoće li svećenik za ljetnih proštenja ukrasiti oltare treba mu cvijeća. A gdje ubrati, ako si sam na selu ne uzgojiš? Oko seoskih crkava imade lijepog prostora, i t. zv. cintori trebali bi biti puni ukrasnog grmlja i mirisavih lipa već radi hladovine. Oltare pak same možeš divno uresiti samo naravnim cvijećem.

Bogatstvo boja, mirisa i oblika cvijeća ne dodje nigdje toliko do izražaja kao na oltaru, gdje se miješa miris tamjana i ruža uz sjaj električnih žarulja i plamsaj voštanica.

Ljepota prirode stavlja se u službu Vječne Ljepote. I tako svećenik sela, ljubitelj cvijeća, može da dostojno ukrasi oltare. On time najljepše zadovoljava svom pozivu i dužnosti, a ujedno širi smisao za ljepotu. Vidja se već lijepih cvjetnjaka, koje je zasadila svećenička ruka.

Eto u Koprivničkom Ivancu župnik g. Brdarić, u Varaždinskim toplicama g. Zadravec, u Pakracu g. Cerovski i g. Vrabec, u Radoboju i Začretju g. Cerovac, u Kloštru g. Jurić, u Legradu g. Kiš, i drugdje.

Bilo bi poželjno da ovim tragom proslijede svi svećenici, pa da župni dvorovi i cintori budu ogledalo Vječne Ljepote, kojoj ima da sav svećenički rad bude posvećen. **Verité**

VOĆNI I LOZNI RASADNIK U CRIKVENICI.

DANIJEL PUKLER, VODITELJ RASADNIKA, CRIKVENICA.

Rasadnik je osnovan god. 1913. inicijativom tadanjeg crikveničkog kotarskog predstojnika a sadanjeg veleposjednika u Martinjancu, g. dra. V. Vučetića. Isprva je bila glavna svrha ovom rasadniku, da okolišni narod uputi uzgajati povrće. Do tada narod nije na svojim malim parcelama znao proizvoditi drugo, nego krumpir i ječam.

Tadanji šef odsjeka za narodno gospodarstvo kod hrv. zem. vlade, g. Zvonimir Žepić, mnogo se brinuo za ovaj rasadnik, dolazio ga vrlo često inspicirati, a odobravao je sve potrebne investicije, kako bi se čim prije vidio uspjeh.

Do tada se sve potrebito povrće uvozilo iz Italije. Već iste godine počeo je rasadnik slati povrće na trg. Radnici koji su prvu godinu radili u rasadniku, počeli su slijedeće godine sami na svom zemljištu proizvoditi povrće. Oni su dolazili u rasadnik po upute, pa su tu dobivali i presadnice povrća. U rasadniku održana su mnoga predavanja iz povrćarske teorije i prakse. Iz godine u godinu rasla je proizvodnja povrća u okolini Crikvenice.

Dodete li danas na trg u Crikvenici i susjednim mjestima, vidjet ćete obilje domaćeg povrća, koje se tu prodaje jeftinije nego u Zagrebu. Na primjer u jutru 6. juna o. g. bio je grašak po 2 dinara, a oko 10 sati i po 1 dinar kg. Špinat po 2—3 dinara itd. Ima prekrasne salate i drugog povrća svake vrsti. Mnoge obitelji iz okolišnih sela živu od proizvodnje i prodaje povrća. Jedna piljarka odvezla je ovog proljeća iz Crikvenice u Zagreb preko 5.000 kg. Rasadnik ima lijepo šparžište, a uzgajaju se i mlade sadnice šparge, te su ih već domaći žitelji počeli saditi.

Kada se vidio očit uspjeh unapredenja povrćarstva, nije trebalo više proizvoditi povrća u rasadniku, nego se prešlo na uzgajanje voćaka.

Voćnjaci su bili u okolici propali što od starosti a što od nevremena. Žitelji nisu imali gdje da nabave mlade voćke. Danas oni sa velikim veseljem dolaze u rasadnik po voćke. Uzgaja se u glavnom smokva, mandula (za kršoviti kraj), orah, trešnja i višnja, a u manjoj mjeri jabuka, kruška, domaći ringlo, kjsija, breskva i drugo voće.

Na zamolbu društva za unapredenje turizma odredilo je Ministarstvo poljoprivrede da se u ovom rasadniku uzgaja i ukrasno bilje, koje trebaju općine i kupališta u Primorju za obnavljanje starih i sadnju novih parkova.

Rasadnik ima vlastiti vodovod, stambenu i gospodarsku zgradu te novouredena klijališta. Od osnutka rasadnika upravlja njime današnji voditelj D. Pukler.

PŠENICA

(POVODOM ZAKONA O UVOZU I IZVOZU PŠENICE.)

Da je zakon o pšenici vanredno korístan i važaan za sve poljoprivrednike pa prema tome i za cijelu zemlju, to je bilo jasno odmah na prvi pogled.

Treba se samo zamisliti u to, što to znači, da je naš seljak sada siguran, da će za 100 kg dobre pšenice primiti najmanje 160 dinara. Kolike li razlike prema ranije, kad je svoju muku morao da daje za samih 120—130 dinara, a da uz to nikada nije bio siguran, da li će se do sutra i takva cijena održati! Nije tu možda toliko ni važna visina cijene, koliko baš sigurnost, da cijena ne može padati, nego samo rasti. Do sada su poljoprivrednici gotovo izgubili bili svaku nadu i volju za rad, primajući prenisku naplatu za glavni ratarski proizvod i živući vječno u strahu, da će ta cijena sutra biti još i niža.

Zato je zakon o pšenici unio među poljoprivrednike izvjesnu smirenost i pouzdanje, a to će sigurno mnogo doprinijeti ozdravljenju i oživljenju naše poljske privrede — Ali ono, o čemu treba da se još i posebno kaže nekoliko riječi, jest propis, da pšenica mora imati izvjesnu težinu i čistoću. Taj propis zato smatram naročito važnim, što će on djelovati u najvećoj mjeri odgojno. Tako je propisana hektolitarska težina zrna od najmanje 75 kg (Kosovo) do 80 kg (Bačka), a dozvoljena urodica kreće se između 4% (Kosovo) i 1% (Bačka). Za svaki stepen manje hektolitarske težine i za svaki postotak više urodice odbija se po 1 kg od 100 kg pšenice. Na pr. za Srijem, Slavoniju i Hrvatsku propisana je hektolitarska težina od najmanje 78 kg, a dozvoljena urodica do najviše 2%. U tim krajevima ima pšenice i sa 76 kg hektol. težine pa i sa manje. Uzmimo, da urodice ima 3%. U tom slučaju odbilo bi se od težine prodane pšenice 3 kg, drugim riječima, kod cijene od Din 160.— primio bi prodavaoc manje za 4 dinara 80 para za svakih 100 kg. Ako je urodica još i veća, što kod nas na žalost nije rijetkost, bit će dakako i odbitak znatno veći. — Jednom riječi: Slabija kvaliteta pšenice i veća nečistoća snižuju cijenu, poljoprivrednik biva nižom cijenom kažnjavan.

I ako ti odbici nisu jako veliki, oni su ipak toliki, da će proizvodača siliti na to, da im izbjegne. U tu svrhu morat će da traži najbolju sortu žita i da sjeme za prodaju čisti najbolje što može. A to je ono, što je vanredno važno. Važno zato, što danas još pretežna većina naših seljaka ne poklanja gotovo nikakve važnosti izboru sjemena, i ako bez valjanog izbora sjemena nema dobre žetve ni kvalitetnog zrna.

Mi danas u našoj državi imamo do 10 selekcionih stanica. Vlasti se izdašno služe tim stanicama, da u narod uvedu one sorte žita, koje su za pojedine naše krajeve najprikladnije. Ima krajeva, gdje ljudi sa veoma slabim ili nikakvim razumijevanjem primaju ova nastojanja poljoprivrednih stručnjaka. Pšenični zakon sigurno će ih prisiliti, da od sada tim nastojanjima poklanjaju punu pažnju. — Isto to vrijedi i za ishranu bilja, odnosno za dubrenje, a da ni ne spominjem obradu zemlje i njegu usjeva. O dubrenju, stajskom i umjetnom (vještačkom), također mnogo ovisi kvaliteta zrna, o čemu naš seljak ne vodi mnogo računa, ali će od sada i o tome ozbiljno da razmišlja.

Glede čistoće kaže naredba još i ovo: »Pšenica mora biti ovogodišnje žetve, zdrava, suha, bez mirisa i propisane čistoće i težine. Ne smije imati neprijatan miris i zadah, ne smije biti pljesniva, glavničava, žižljiva ni glavnicom uprljana. U urodicu dolaze sva druga žita, kukolj, grahorica i drugo, što se nalazi u pšenici, a nije pšenica. U pšenici ne smije biti zemlje, kamenčića ni pijeska«. — Nema sumnje, da će svaki poljoprivrednik ići za tim da njegova pšenica odgovara ovim propisima. Da bi to postigao, on će morati pšenicu čuvati u suhim prostorijama, pregrtati ju i paziti na nju kao na oko u glavi. Sijat će samo sjeme, u kojem je prije sjetve kvašenjem ili na drugi koji način uništio klice snijeti, a u proljeće će usjeve marljivo plijeviti od kukolja, grahorice i drugog korova, kako bi u pšenici bilo što manje urodice.

Sve će to poljoprivrednik sada rado činiti, jer će znati, imajući osiguranu cijenu, da će mu se svaki pa i najmanji trud platiti gotovim parama.

Iz svega se toga jasno vidi, da će zakon o pšenici imati i tu poželjnu i korisnu posljedicu, da će naše ljude odgajati za proizvodnju čiste i kvalitetne robe, a to je za trgovinu pšenicom i za naš opći poljoprivredni napredak od presudne važnosti.

M. Vukmir, Zagreb.

TRGOVINA VOĆEM I POVRĆEM

TRGOVINA VOĆEM

JUGOSLAVENSKE ŠLJIVE uživaju na svjetskim tržištima najbolji glas, pa svagdje nalaze dobru prođu unatoč velike konkurencije kolifornijskih šljiva. Ovogodišnji prirod biti će po svojoj kakvoći vrlo dobar, naročito što se tiče količine sladora. I veličina plodova biti će onakova, kakova se na svjetskim tržištima traži. U tom pogledu dobro su i u pravi čas došle kiše nakon dugotrajne žege i suše. Uslijed suše dosta se je plodova osulo, ali će preostali plodovi tim sigurnije dostići željenu krupnoću.

Inostrana tržišta računaju, da ćemo mi ove godine izvesti ukupno oko 1.500 vagona sušenih i oko 2.000 vagona svježih šljiva, a osim toga barem 150 vagona šljivovog pekmeza.

Cijene naših šljiva i šljivinih proizvoda mogle bi biti ove godine vrlo povoljne, jer izgleda da ne će biti tako jake konkurencije, kao što je bila prošle godine.

Mnogo se traži svježa, rukom obirana šljiva za jelo. Prošle godine takova je jugoslavenska šljiva stekla najveće priznanje konzumenata. Sve pošiljke stizale su u odličnom stanju, pa nije bilo gotovo nikakovih pritužbi. Po ovome se jasno vidi, od kolike su važnosti bile zakonske odredbe naše vlade o kontroli voća sa izvoz.

MADŽARSKA U SPOLJNOJ TRGOVINI VOĆEM. Budapeštanska trgovačka komora objelodanila je u svom godišnjem izvještaju zanimljive podatke o spoljnoj trgovini različitim proizvodima. Podaci vrijede za god. 1930.

Berba voća u toj godini bila je ispod prosjeka i to u pogledu kakvoće kao i količine voća. Ipak se učinilo sve što se moglo, da se prirod voća što bolje unovči. Pri tome se mnogo nastojalo oko toga, da se što većma zadovolje zahtjevi svjetskih tržišta u pogledu izbora i pakovanja izvažanog voća. Voća je izveženo 483.227 metr. centi u ukupnoj vrijednosti od 15,902.000 penga. Prema 1929 god. pokazuje se manjak od 3.743 metr. centi i oko 2 mil penga. Da su se postigli i takovi rezultati, ima se pripisati velikoj propagandi, koja je prošle godine organizovana, ali i zajedničkom nastojanju vlasti i sviju faktora, koji su interesovani na što življem izvozu voća. O pojedinim vrstama voća, nalaze se u inostranim stručnim listovima ovi podaci:

Trešnje i višnje dale su kvalitativno i kvantitativno slab prirod. Ipak se izvoz prema prošloj godini znatno podigao, a bio bi još bolji, da ga nisu otešćale stroge odredbe Njemačke u pogledu kontrole zbog trešnjine muhe (crva). Mnogi izvoznici morali su sa Njemačke granice povući čitave pošiljke pa ih uz gubitak unovčiti u Austriji i Čehoslovačkoj. U svemu je izveženo trešanja 7.111 metr. c. u vrijednosti od 501.000 penga, a višanja 12.750 metr. c. u vrijednosti od 1,020.000 penga.

Kajsije i breskve nisu dale očekivani prirod. Potražnja je ovog voća bila vrlo velika, pa su polučene vrlo dobre cijene. Ukupno je izveženo 26.228 metr. centi kajsija i bresaka u vrijednosti od 1,614.000 penga.

Grožđe je dalo odličan prirod osobito u pogledu kakvoće. Izvežene su vrlo lijepe količine i to ne samo na dotadanja tržišta, nego i na nekoja nova. Tako je mnogo grožđa izveženo i u Njemačku, koja do tada nije konzumirala većih količina madžarskoga grožđa Ukupno je izveženo grožđa 176.678 mtc (od toga u Njemačku skoro 72.000 metr. centi), u ukupnoj vrijednosti od 6 milijuna 174.000 penga.

Ribiz, ogrozd, jagode vrtne, maline, kupine, brusnice i t. d. dale su slab prirod, pa stoga nije ovo voće došlo u obzir za izvoz.

Jabuke, kruške, i dunje dale su osredniji prirod. Zimske sorte dale su vrlo loš prirod. Zato su izvažane isključivo ljetne sorte, dok su zimske u velikoj mjeri uvažane. — Ukupni izvoz jabuka, krušaka i dunja iznosio je 66.825 metr. centi u vrijednosti od 2,142.000 penga. Uveženo je ovog voća 60.695 metr. centi u vrijednosti od 2,466.000 penga.

Orasi se proizvode u sve većim količinama pa se uslijed toga dosadašnji uvoz oraha svake godine stalno snižuje. Uveženo je oraha sa ljuskom 18 hiljada 432 metr. centa u vrijednosti od 1,572.000 penga, a oraha oljuštenih 667 metr. centi u vrijednosti od 187.000 penga. Izveženo je neljuštenih oraha 1773 metr. centi za 182.000 penga, a oljuštenih 351 metr. centi za 103.000 penga.

Šljive su dale slab prirod, pa je potom i izvoz nazadovao. Sušene šljive uvoze se, pa se etiviraju i lijepo pakovane izvoze. U god. 1930. uveženo je 10.012 metr. c. suhih šljiva u vrijednosti od 630.000 penga. Nakon etiviranja izveženo je 3.622 metr. centi u vrijednosti od 303.000 penga. Svježih šljiva izveženo je 67.977 metr. c. u vrijednosti od 2,313.000 penga, dok je istodobno uvezeno 1.430 metr. c. za 41.000 penga.

Dinje su važan izvozni artikl Madarske, pa njihov izvoz stalno raste. Izveženo je 113.100 metr. c. u vrijednosti od 1,192.000 penga.

Različito južno voće (narandže, mandarine, limune, rozine, malagagrožđe, smokve, datulje, banane, pa badem, lješnik, kostanj, kokos i dr.) uvezla je Madarska ukupno 289.182 metr. c. u vrijednosti od 12,857.000 penga. Vrijednost ovog uvoza nešto je manja nego u godini 1929.

Od domaćeg madarskog voća porastao je znatno izvoz trešanja i višanja, i to po količini i vrijednosti, dok je izvoz kajsija i bresaka porastao po količini. Izvoz grožđa podvostručio se. Izvoz dinja vrlo lijepo se povisio obzirom na količinu, ali se snizio obzirom na vrijednost. Izvoz svega drugog voća spao je.

IZVOZ GROŽĐA U BUGARSKOJ porastao je u posljednje četiri godine od 150.000 kg na nekoliko milijuna kg., što se ima pripisati kakvoći i umjerenoj cijeni bugarskoga grožđa. Za izvoz dolaze u obzir naročito slijedeće sorte grožđa:

Afus-Ali sa bijelim dugoljastim i vrlo velikim bobama, koje gdješto dosegnu veličinu malih šljiva. Grozdovi su takoder veliki, dugački oko 40 cm. Sorta je svojedobno uvežena iz Male Azije, gdje je poznata pod imenom Dattier de Beyrut. Danas se sorta Afus-Ali proizvodi u Bugarskoj u velikim količinama, pa se ove godine očekuje, da će berba donijeti 1.25 do1.50 milijuna kg. Afus-Ali je slatka i slasna sorta sa čvrstim kožuricama, a drži se skoro do konca mjeseca februara.

Rizikija sa bobama bijelim, modrim il icrvenim, koje su većma dugoljaste nego bobe Afus-Ali sorte. Bijela rizikija ima nešto manje bobe. Doduše ima i jedna orijaška bijela rizikija sa još većim bobama, ali ta ne dolazi za sada u obzir kao izvozna sorta. Sve rizikija sorte dati će ovogodišnji prirod oko 0.50 do 0.75 mil. kg.

Dimijat slična Afus-Ali sorti, no nešto manja i sa okrugljim bobama. Bobe su bijele, vrlo slatke i slasne poput rizikije. Očekuje se ovogodišnji prirod od 3.5 do 4 mil. kg.

Ima i drugih sorata koje su dobre za izvoz, ali je ukupni njihov prirod razmjerno malen, pa se izvoze samo uz spomenute glavne izvozne sorte.

U novije vrijeme ima mnogo novih nasada sorte Afus-Ali, pa kad ti nasadi budu donosili potpun prirod, računa se da će se ukupna količina grožđa za izvoz podići na 10 do 12 mil. kg., dok se sada očekuje kojih 5 do 6 mil kg.

Berba grožđa za izvoz počimlje početkom septembra pa se u mnogim područjima produžuje sve do konca novembra. — Sortiranje i pakovanje stolnog grožđa kao i otprema vrši se vrlo dobro.

Izvrsnih sorata za izvoz ima i u našoj domovini. Za transport naročito su sposobne sorte: smederevska, hamburška tamjanska (muškat) i druge mnoge sorte.

NAJVIŠE NARANDŽA TROŠI SE u Australiji, gdje na svakog stanovnika otpada prosječno 10 kg godišnje. U Engleskoj pojede prosječno svaki stanovnik blizu 9 kg narandža godišnje, u Sjev. Americi nešto preko 8 kg., u Kanadi nešto manje od 8 kg, u Holandiji i Španjolskoj nešto više od 6 kg, u Norveškoj, Japanu, Njuzilendu i Belgiji 4.5 do 5 kg, u Švajcarskoj, Italiji, Njemačkoj i Francuskoj oko 3 do 3.5 kg, u Danskoj i Švedskoj nešto preko 2 kg. To su prosječni brojevi potrošnje narandži u vremenu od 1924. do 1930 god.

Prošle (1930.) god. najviše narandži je potrošeno u Engleskoj, gdje je pojedini stanovnik pojeo blizu 11 kg godišnje. Potrošnja narandži bila je i u drugim zemljama osobito velika, što se ima pripisati ne samo odličnoj kakvoći nego i razmjerno niskoj cijeni. Osobito velike količine narandži izvezla je prošle godine Španjolska, koja je imala neobično bogatu berbu.

VOĆNE KONZERVE I MARMELADE troše se u Austriji u sve većim količinama. Osobito se mnogo traže na austrijskim tržištima marmelade od kajsija, ribiza, malina, dok se od ukuhanog i šećerenog voća traži mnogo kruške, šljive, breskve i kajsije. — Najveći dio tih proizvoda podmiruje domaća industrija voćnih konzerva, pa ima desetak većih tvornica i mnogo manjih poduzeća te vrsti. Sirovine za sve ove tvornice daje velikim dijelom domaća proizvodnja voća. Za marmelade dosta se voća uvozi, a uvoze se i poluproizvodi kao na pr. iz Španjolske nekonzervirano meso od kajsija, iz Holandije nekonzervirano meso i sok od ribiza, malina i jagoda, koje se onda dalje prerađuje u marmelade.

TRGOVINA POVRĆEM

MADŽARSKI IZVOZ I UVOZ POVRĆA. Prema izvještaju budapeštanske trgovačke komore izveženo je u godini 1930. povrća 850.109 metr. centi u vrijednosti od 8,597.000 penga, a uveženo 61.277 metr. c. u vrijednosti od 1,468.000 penga. Prema god. 1929. izvoz se snizio skoro na polovinu, a uvoz na trećinu. Proizvodnja, izvoz, uvoz kao i domaća potrošnja pojedine vrsti povrća bila je:

Salata, dala je obilan prirod. Izveženo je dvostruko više nego 1929. god. t. j. 10.535 q za 62.000 penga. Cijene su bile nepovoljne, niske, zarada proizvađača slaba.

Zeleni grašak i grah dao je slab prirod. Izveženo je 5.806 q za 204 hiljade penga, a uveženo 5.414 q za 256 hiljada penga.

Tikve (buče) su najbolje kakvoće, ali do sada nije uspjelo naći kupaca u inostranstvu.

Rajčice se proizvode u dobroj kakvoći, a nastoji se, da se što bolje udovolji zahtjevima tržišta. Pokušalo se proizvoditi i takove sorte, koje imaju debelu kožu i manje soka, te su zgodne za pripremu salate. Izveženo je 6.488 q za 132.000 penga, dakle nešto manje nego u 1929. god. Uvezeno je 53 q za 4000 penga.

Kelj. Vrzina i lisnati kelj proizvodi se u vrlo dobroj kakvoći, ali izvoz je ipak neznatan t. j. 5.141 q za 68.000 penga, te se prema 1929 god. smanjio na petinu. Na domaćim tržištima troši se mnogo holandijskih proizvoda, pa je uveženo 14.346 q za 267.000 penga (uvoz se smanjio na polovinu prema 1929 god.)

Krastavci su dali nešto slabiji prirod. Na domaćem tržištu cijene su se mnogo mijenjale, a inostrana tržišta bila su ovim proizvodom prezasićena, tako da su madžarski izvoznici pretrpjeli velike gubitke. Izveženo je 68.247 q za 1,409.000 penga (prema god. 1929. spao je izvoz skoro na polovinu). Uveženo je 942 q za 48.000 penga.

Zelena paprika dala je prirod odlične kakvoće, i ako je obzirom na količinu nešto nazadovala. Inostranstvo se za taj proizvod živo interesuje, pa je proda osigurana. Izveženo je 8.267 q u vrijednosti od 277.000 penga (za trećinu više od 1929. god.)

Hren se proizvodi svake godine u sve većoj količini, uslijed čega uvoz sve više pada, tako da se 1930 god. uvezlo u svemu 682 q za 48.000 penga. Hren se mnogo traži na inostranim tržištima, pa ima nade, da će se moći doskora i izvoziti.

Korabica, mrkva, cvjetača i različito zelenje. Proizvodnja ovog povrća ograničila se u glavnom na potrebe domaćih tržišta. Izveženo je samo 208 q za 9.000 penga.

Luk crljenac, češnjak i lučica. Prirod je bio osrednji, ali je izvoz bio toliko slab, da su proizvađači pretrpjeli velike gubitke. Razlog je u tome, što su zemlje u koje se do tada izvozilo velike količine, počele same da proizvode i podmiruju svoje potrebe. Znameniti madžarski luk crljenac ostao je u velikim količinama nagomilan, pa mu je uslijed toga i cijena tako pala, da ga se moglo dobiti za 2 penga metr. centu. U god. 1929. bila mu je cijena 15—20 penga. Ipak je izveženo luka crljenca 199.544 q za 1,548.000 penga (1929: 374.051 q za 5,471.000 penga). Lučica je izveženo 1.569 q za 26.000 penga, a češnjaka 20.342 q za 1,290.000 penga. Uveženo je luka crljenca i češnjaka 269 q za 17.000 penga, a lučice 402 q za 12.000 penga.

Krumpir je dao za trećinu slabiji prirod nego u 1929. god. Ali je ovogodišnji prirod bio bolje kakvoće, jer su proizvađači sadili većinom one sorte, koje su se na inostranim tržištima tražile. Kraj sveg toga izvoz je nazadovao gotovo na polovinu. Izveženo je 515.717 q u vrijednosti od 3,417.000 penga. Najviše je od toga izveženo u Italiju (306 hiljada 932 q). Uveženo je 25.133 q za 336.000 penga (upravo petina od uvoza 1929. god.).

Proizvodnji povrća posvećuju poljoprivrednici sve veću pažnju, pa se proizvodi već danas povrće vrlo dobre kakvoće. Mnogo se nastoji oko unapređenja pospješne proizvodnje povrća, pa ima nade, da će se uvoz ranog povrća s vremenom posve sniziti, dapače da će se moći proizvoditi ranog povrća i za izvoz.

AUSTRIJA UVOZI MNOGO POVRĆA. Oko 20 milijuna šilinga računa se, da Austrija izdaje godišnje za importirano raznovrsno povrće. Uvoz je porastao od 1926. do 1930. god. za kojih 80%, pa je na samom bečkom tržištu od godišnjih 2450 vagona poskočio na 4.200 vagona. — Od ukupno uveženog povrća uveženo je na bečko tržište iz:

Italije	(1078)	—1790—	67%
Madžarske	(611)	— 993—	63%
Čehoslovačke	(402)	— 570—	42%
Holandije	(157)	— 412—	161%
Francuske	(25	— 202—	700%
Egipta	(114)	— 167—	46%

Prema uvozu god. 1926. (brojevi u zagradama) najvećma je procentualno porastao uvoz iz Francuske, a onda iz Holandije, ali je i danas najjača izvozna zemlja za Beč Italija i Madžarska. Austrijski producenti smatraju posve naravnim, da se mnogo ranog i drugog povrća uvozi iz Italije i Egipta, jer ove južne zemlje imaju za proizvodnju povrća povoljniji položaj. Ali nikako im nije pravo, da je tako visok uvoz povrća iz onih zemalja, koje nemaju nimalo boljih uslova za proizvodnju povrća, nego što ih ima sama Austrija. Taj uvoz žele oni koliko se dade smanjiti tako da sami u svojoj zemlji proizvedu što veće količine povrća za domaću potrošnju. Zato oni sve više traže, da se odmah poradi na tome da se osnuju pokusne stanice za povrćarstvo, da se započne živa akcija oko unapređenja proizvodnje ranog i kasnijeg povrća; da se živo poradi oko poboljšanja kvaliteta povrtnih proizvoda.

RAZNO IZ VRTLARSTVA I GOSPODARSTVA

KADA TREBA POBRATI RAZLIČITE VRSTE POVRĆA? Cvjetača je dozrela za trošnju, kad joj se cvat posvema razvio i dok je još posvema bijele boje. Ne smije se sa berbom otezati, jer naskoro cvat prezrije, napukne i s površine postane žućkast. — Kupus i vrzina (glavati kelj) bere se čim su se glavice razvile dovoljno čvrste i dovoljno velike. Ne valja otezati sa berbom, jer tada se glavice počnu kalati. Za zimsku pohranu ovakove napuknute glavice ne valjaju. — Salata glavatica bere se, kad ima dobro razvite glavice, ali se ne smije otezati, da ne udari u sjeme. — Vrtna ločika bere se, kad joj lišće dovoljno naraste. — Endivija salata (štrpka) ovezuje se kad joj se lišće potpuno razvilo. Nakon bjeljenja valja ju naskoro potrošiti. — Špinat je za trošnju čim mu se listovi dovoljno razviju, no svakako prije nego što se počne zametati cvijet. — Zeleni grašak najbolji je, kad su sjemenke posve razvite, ali su još posve mehke i sočne. One ne smiju da postanu brašnave a pogotovo ne pretvrde. Sve to ne da se prosuditi drukčije, već ako nekoliko mahuna otvorimo i ogledamo, kakove su sjemenke. — Zeleni grah najbolji je onda, kad su mu mahune najnježnije, najsočnije i još dosta krhke, da se dadu lahko prelomiti. One sorte, koje nemaju konaca u mahunama dobre su za trošnju i onda, kad im se i sjemenke već prilično razviju. — Korabica je najbolja za trošnju, kad je uzrasla brzo i kad joj je gomoljika dorasla do normalne veličine. Tada ju ne valja dugo ostavljati na vrtu, jer postane naskoro drvenasta. — Repa se bere prije nego doraste do svoje potpune veličine. — Mrkva vadi se za trošnju prije nego potpuno doraste, ali svakako istom onda, kad je korijenje već prilično krupno. — Celer

se vadi za trošnju, kad mu se korijen prilično razvio, ali se za zimu sprema samo celer, sa posvema razvitim korijenom. — Cikla se vadi također nešto prije nego joj korijen potpuno doraste. — Povrtnica mjesečarka i rotkva najbolje je da se troši odmah, kad nakon brzog rastenja dosegne normalnu krupnoću korijena. — Luk crljenac i češnjak dobar je za trošnju čim se je ikoliko razvio, ali za zimsku pohranu treba da bude posvema razvit. — Poriluk je dobar za trošnju, kad se već prilično razvije. — Krastavci za kisanje neka nisu dulji od 20 cm, a treba ih brati mnogo prije potpune doraslosti. Za salatu se uzimaju krastavci, koji su upravo dosegli svoju potpunu doraslost, ali su još posve zeleni. — Rajčice su najbolje kad posve dozriju. — Bob je najbolji, kad sjemenke posve dorastu,ali dok su još nježne i slatkastog okusa. — Buče (tikve) za varivo vrijede, dok su još posve mlade pa dok im je još i kora mehka i sočna. Za zimsku pohranu dobre su samo posve dorasle buče.

TRAVNJAK treba svakih 10—14 dana kositi, a potom valjkom pritisnuti i čestito zaliti. Kositi ne valja za najjače sunčane pripeke, koja vrlo lahko sažeže ogoljene travne biljke, uslijed čega nastaju na travnjaku pliješiva mjesta. Ako za vrućih dana kosimo izjutra, tada otkos ostavljamo jednolično razastrt po travnjaku sve do večeri, a onda tek prikupimo travu u kupove, pa potom odmah pokošeni travnjak čestito zalijemo.

SPREMIŠTA ZA VOĆE treba prirediti za spremanje onog voća rane berbe, koje želimo što dulje uzdržati svježe i nepokvareno. Voće vrlo lahko navuče različne mirise, kao na pr. miris luka crljenca, češnjaka, poriluka, celera, pa kisele repe i kupusa, a pogotovo miris petroleja, katrana i sličnih tvari. Zato u spremištu za voće nema mjesta kojekakovim tvarima oštrih mirisa. Spremište ne smije biti vlažno, jer u vlažnom spremištu voće lahko pljesnivi. Ali neka nije niti suviše suho i toplo, jer u takovom spremištu voće se brzo suši i gubi svoj svježi izgled. Najbolja su ona spremišta, u kojima je stalna hladnoća i tmina. — Prije nego počnemo spremati voće, treba spremište temeljito očistiti i prozračiti a potom sumpornim parama raskužiti. To se može učiniti tako, da u kakovu oširoku zdjelu stavimo posudicu sa žeravicom, a na ovu sipamo sumporni prah. Prostoriju, koja se ubrzo ispuni parama sumpornog dvokisa, držimo zatvorenu barem desetak sati, a onda ju ponovno valjano prozračimo. Da pare sumpornog dvokisa ne mogu ni kroz kakove pukotine izlaziti, obljepimo reške između vrata i vratnica te prozora i prozornica trakovima običnog novinskog papira, namočenim u vodi. Nakon raskuženja treba voćno spremište još i ovapniti.

SJETVA JEDNOLJETNOG CVIJEĆA ZA RANIJU PROLJETNU CVATNJU. Mnogo jednoljetno cvijeće možemo sijati u drugoj polovici ljeta, da se biljke do zime dovoljno razviju i uz kakovu lahku zimsku žaštitu dobro prezime, a do godine cvatu znatno ranije nego one jednoljetnice, koje sijemo istom u proljeću.

Za ljetnu sjetvu osobito su prikladne jednoljetne zijevalice (antirrhinum) i Chabaud-klinčići. — Zijevalice možemo sijati u kutije ili sandučiće ili pak u hladno klijalište. U svakom slučaju pokrivamo usjev staklom. Tlo neka je dobro priređeno, dovoljno snažno i rahlo. Sjeme treba sijati dosta narijetko, a onda posve tankim slojem sipke zemlje pokriti. Usjev primjereno i jednolično zalijevati, što je od osobite važnosti sada u ljetnoj suhoći. Dobro je da male sjemenjačice rasadimo (pikiramo) na razmak od 3 cm. Sjemenjačice ne valja preobilnim zalijevanjem siliti na prenaglo rastenje. Bolje je da ostanu niske. Zimu lahko podnašaju. — I Chabaud-klinčiće sijemo isto tako, ali usjev ne zalijevamo toliko kao usjev zijevalice. Sjemenjačice rasadujemo i to najbolje u hladno klijalište, gdje ih držimo u primjerenoj vlažnosti sve do proljeća.

Ali i na otvorenom vrtu može mnogo jednoljetno cvijeće posve dobro prezimiti, ako sijemo u mjesecu kolovozu i brinemo se da biljčice do zime dovoljno ojačaju. Dakako da za sjetvu moramo odabrati gredicu na zaklonjenom i toplome položaju. U tlu, koje treba da je s površine lijepo izravnano i usitnjeno, načinimo plitke žljebiće, u koje sijemo sjemenke. Razmaci ovih žljebića uzimaju se prema veličini biljaka, koje će s iz sjemenaka razviti; dostajati će razmak od 20—30 cm. Sjeme se pokrije tankim slojem sipke smjese crnične zemlje i pijeska. Nakon što biljčice niknu treba ih naskoro prorijediti tako, da pojedina biljka stoji sama za sebe i to barem za dva prsta jedna od druge razmaknuta. Tako će se biljke snažno razviti, pa će zimu moći dobro prezimiti.

Desit će se dakako, da sve biljke ne će jednako dobro prezimiti. Nekoje će za jače studeni stradati, ali će nas tim većma veseliti one, koje ostanu. Za žešće studeni mi ćemo ih dakako zaštititi kakovim pokrovom. Ne možemo nikad biti posve sigurni za uspjeh, ali treba pokušati, pa će nas uspjeh tim više radovati. Za sadanju sjetvu mogu se preporučiti slijedeće jednoljetnice: žutelj (calendula), gorocvijet (adonis), turica (alyssum), lazarkinja (asperula), zvončić (campanula, nekoje vrste), klarkija, kolinsija, kokotić (delphinium ajacis, delphinium consolida), ešholcija, ognjivac (iberis), titrica (matricaria), nemofila, crnika (nigella), mak turčinak (papaver rhoeas), facelija, sapunika (saponaria), krikica (anagallis), različak (centaurea), ljepčarica (viscaria) i dr.

SIJE SE ŠPINAT I POLJSKA SALATA na omanjim površinama svaka 3 do 4 tjedna sve do konca rujna ili još i početkom listopada. Tako će nam ovo povrće dospijevati za trošnju, a ne sve na jedamput.

RANE VRSTE VRZINE (GLAVATOG KELJA) I CVJETAČE SIJU SE koncem kolovoza. Kad se sjemenjačice dovoljno razviju rasadimo (pikiramo) ih najbolje u hladno klijalište, gdje ćemo ih moći zimi štititi pred smrzavicom.

UMNAŽANJE PELARGONIJA SADENICAMA najobičniji je i najbolji način umnažanja ovih lijepih biljaka, koje su u većini naših krajeva poznate pod imenom »Liza«. — Za sadenice uzimamo rastuće vršike, koje ne smiju biti ni presnažno niti preslabo razvite. Sadenice neka imaju nekoliko listića, a onaj dio koji će doći u zemlju treba tik uz jedan pup prirezati i pokidati mu lišće. Ovako priređene sadenice posadimo u cvjetni lonac bilo pojedince, bilo po više sadenica zajedno. Zemlja mora biti dobra smjesa od crnične zemlje i pijeska. Najbolje da ove posude sa sadenicama metnemo u jedno hladno klijalište, koje pokrijemo prozorima. Prema potrebi valja ovo klijalište zasjenjivati, biljke štrcati, od vremena do vremena prozračiti. Sadenice se uz valjanu njegu ukorjenjuju za 10—14 dana, a onda ih naskoro presađujemo pojedinačno u cvjetne lonce i njegujemo ih kao i odrasle biljke.

Sadenicama se sada mogu umnažati i mnoge druge cvjetne biljke, na pr. fuksije, vanilije (heliotropium) i dr. Za sadenice uzimamo od fuksije samo posve mlade izboje, koji još nisu cvali, pa je stoga najbolje, da koncem lipnja biljci odrežemo sve nadzemne česti, da ju tako prisilimo na izbijanje novih mladica. Kad ove mladice ponesto uzrastu i očvrsnu, one će biti najbolje za sadenice. Isto tako postupamo i sa vanilijom.

LUK CRLJENAC ZA SPREMANJE treba da bude posve zrio. Stoga mu, kad lukovice već dosegnu normalnu veličinu, nadzemnu zelen privinemo sasma k zemlji, nakon što smo batva blizu lukovice toliko zgnječili, da je nemoguće daljnje kolanje sokova. Lukovica potom mora da prisilno zrije, pa tako dobije okus i boju posve zrelog luka. — Pri ovom prelamanju treba ipak paziti da bez potrebe ne unakazimo vrt. Nije lijepo vidjeti, ako je nadzemna zelen luka polamana na sve strane. Svrha se jednako polučuje, ako se sva batva privinu s jedne te iste strane k zemlji, pa tada ni gredice ne izgledaju loše i ne nagrđuju vrta.

DINJE I LJUBENICE trgaju se (obiru) za produ na tržištima po nekoliko dana prije, nego sasvim dozriju. Posve zrele ne bi mogle podnijeti transport, često na vrlo udaljena tržišta. Dakako da ovako prije reda otrgnuti plodovi nisu ni tako slasni kao oni, koji do svoje potpune zrelosti ostaju vezani uz biljku, koja kroz ono nekoliko posljednjih dana dozrijevanja uveća u plodovima sadržaj sladora i onih finih mirisa, kojima se nekoje vrste osobito odlikuju. Stoga dinje (gdješto i ljubenice) proizvodimo u vrtovima, gdjegod one vaju u toplim sunčanim položajimaenia mogu uspjevati. Najbolje one uspjevaju u toplim sunčanim položajima i na snažnim tlima. Tu ih možemo proizvoditi i na običnim povrtnim gredicama bez naročite kakove obradbe i priredbe tla. Ali će se razviti finiji i sladi plodovi, ako dinje sadimo na humcima od vrlo dobre zemlje, ispod koje smo stavili dvadesetak centimetara debeli sloj dobroga zrelog gnoja ili komposta. O proizvodnji dinja donosili smo u prijašnjim godištima, a donijet ćemo i u

početku narednog godišta iscrpljive upute.

Ovdje spominjemo dinje i ljubenice stoga, da upozorimo na spremanje sjemena od toga voća. Sjeme treba uzimati od posve zrelih plodova, koji su u svakom pogledu odlične kakvoće. Kad se dakle namjerimo na takovu izvrsnu dinju ili ljubenicu, ne zaboravimo spremiti si od nje sjemena. Za sjetvu smatra se najbolje sjeme staro 2 godine.

Sjeme ne treba prati, nego ga najprije prosušiti na suncu, a onda na zračnom mjestu u sjeni i pod kakovim krovom.

U glavnome mogu se dinje svrstati u tri skupine: 1. Kantalup-dinje, 2. mrežaste i 3. glatke dinje.

Kantalup-dinje ili rebrače imaju plodove okrugle, rebraste sa dubokim brazdama između pojedinih rebra. Rebra često imaju bradavičaste izrasline. Okus ovih dinja je odličan, vrlo često mirišu na ananas, pa ih mnogi nazivaju i »ananas-dinje«. Mnogobrojne vrste kantalup-dinja ne dadu se dulje vremena sačuvati do trošnje, jer već nakon nekoliko dana postaju brašnave i manje slasne. Različite sorte imaju meso boje crvene, žute, zelene i bijele. Od sorata osobito su poznate: Pariška rebrača, velika, bijelo-zelenkasto prugasta, bradavičava i sa širokim rebrima. Meso narančasto-crveno, sočno, mirišljivo. — Narančica, malena, blijedo-zelena i tamnije pjegasta, jako rebrasta. Meso narančasto-crveno, čvrsto, nije sočno, ali je vrlo ukusno. — Rebrača zelenog mesa, sorta manjeg ploda, rebra nisu jako izbočena, brazde svjetlo-zelene a rebra bijela, tamno zeleno išarana. Meso blijedo-zeleno, sočno, slatko i vrlo mirišljivo. — Alžirska rebrača, nešto duguljasto okrugla, slabo rebrasta, srebrnasto-bijela sa velikim tamnozelenim bradavicama. Srednje velika sorta. Meso crveno, slatko, sočno i mirišljivo. — Damara, okrugla i ponešto sploštena, jako rebrasta, zelena sa bijelim prugama, a u potpunoj zrelosti zlatno žuta. Meso zlatno-žuto, vrlo sočno, jako mirišljivo na ananas. Ima sitne bijele sjemenke. — Kraljevska rebrača, ovelika, plosnatorebrasta. Meso bijelo, sočno, čvrsto i mirišljivo. — Sladorna rebrača, kuglasta i tek malo sploštena, plosnatorebrasta, srebrnasto siva. Ima tanku koru. Meso narančasto-crveno, sočno, slatko i slasno.

Mrežaste dine (mrežatice) imaju posve slabo vidljiva rebra ili ih uopće nemaju. Značajno im je obilježje bjeličasta izbočena mreža na površini kore. Plodovi su većinom manji od kantalup dinja. Od sorata treba spomenuti: Carica dinja, ovelika, duguljasta, zelena do žućkasto-smeđa. Meso debelo, smaragdno-zelene boje, sočno, slasno i vrlo mirišljivo. — Muškatna mrežatica, okrugla, vrlo rana sorta. Meso crveno i vrlo slasno. — Champion Market, vrlo velika. Meso zeleno. — Ruža od Chive, srednje velika, duguljasto obla, zelena. Meso bijelo i vrlo sočno. — Berlinska mrežatica, velika okrugla, jako mrežasta. Meso narančasto, sočno i mirišljivo. Raste i zrije brzo.

Glatke dinje imaju obično nešto duguljast plod bez izrazitih rebara i bez mreže. Kod nekih sorata opažaju se tek posve slaba rebra ili posve slaba mreža. Meso većinom nije jako mirišljivo, ali je obično vrlo slatko. Od sorata spominjemo: Američka ananas dinja sa slabim rebrima. Kora tanka, svjetlo-zelena sa tamno-zelenim pjegama. Meso crveno, čvrsto, sočno, slatko i mirišljivo. Ima isto takova sorta sa zelenim mesom. — Perzijska dinja bez rebara, vrlo duga. Kora glatka, tamno-zelena sa žućkastim prugama. Meso vrlo debelo, čvrsto, sočno, slatko i ukusno. Ova sorta može se više tjedana sačuvati do trošnje, ako se otkine prije potpune dozrelosti i ovjesi u hladnoj prostoriji. — Japanska bijela dinja sa duguljastim plodom, bijele do žućkasto-bijele boje. — Banana citron-dinja, bijela, dugačka poput krastavca, slasna okusa.

Ljubenice su većinom okrugljaste, ali ima i duguljastih sorata. Boja kore može biti tamno ili svijetlo zelena, jednolična ili svijetlije isprugana odnosno išarana. Ima i sorata sa bijelom korom. Pojedine sorte razlikuju se još i bojom mesa te veličinom i bojom sjemenaka. Među najslasnije broje se nekoje predratne ruske sorte kao: Čerkeski knez, okrugla, tamno zelena sorta teška do 20 kg. Meso tamno-ružičasto, sočno i slako, a sjemenke bijele sa crnim obrubom. — Rostovska ljubenica, okrugla, tamnozelena i svijetlije išarana, teška do 15 kg. Meso tamno-crveno, sočno i slatko, a sjemenke crne i srednje veličine. — Manastirka, tamno-zelena, pjegasta. Meso crveno, sjemenke crne. — Barun Steinheil jajolika, svjetlo-zelena mrežasta sorta. Teška 12—15 kg. Meso tamno-krvave boje, sočno i slatko. Sjemenke srednje veličine i crne. Vrlo plodna i rano zrela sorta. — Astrahan, vrlo slična predašnjoj sorti. Ima jedna odlika crvenoga mesa, a jedna bijele kore. Od sorata, koje su poznate pod imenom ugarskih lubenica, spominjemo: Heveška, okrugla, velika, teška 4—6 kg., ima crno-zelenu koru i crveno meso. — Marsovski, jednako velika, ponešto eliptična oblika. Meso crveno, sjemenke vrlo malene. — Poznate su i druge ugarske sorte kao: Bankoška, Fogaraška, Sv. Gjurgjevska i dr. — Od američkih sorata spominjemo: Četrunska ljubenica sa crvenim mesom. — Cuban Queen, velika, sa crvenim slatkim mesom. — Crveno meso imaju i Phinejeva najranija i Buchel-Citrula. — Castellamore jest fina jedna talijanska sorta sa crvenim mesom.

Ljubenice su poznate i pod stranim imenima: arbuse, citrule, pasteke pa i angurije.

UNIŠTAVANJE KOROVA I TRAVE NA VRTNIM PUTOVIMA zadaje nam mnogo posla. Opetovano se tu mora motikama strugati pa trgati i čupati raznovrsne biljke, koje kao za inat rastu. Naravno da se nastojalo pronaći zgodno kakovo kemičko sredstvo, kojim bi si mogli ušteditи sav trud oko uništavanja raslinstva ondje, gdje tlo želimo imati posve čisto. Takovih kemičkih sredstava ima danas već nekoliko, a mnogo se hvali preparat Hedit, koji proizvode poznate kem. tvornice u Leversukenu. Zastupstvo ovih tvornica ima »Jugefa« k. d. Zagreb, Gajeva ul. 32.

Hedit ide u red onih kemijskih preparata, koji su za ljude i životinje apsolutno neopasni i neškodljivi, dok naprotiv biljke uništavaju tako temeljito, da im i dublje korjenje posvema ubiju.

Hedit je prašak, koji se otopi u vodi (½ kg na 25 litara vode). Ovom otopinom zalije se tlo, koje treba prije toga dovoljno ovlažiti, osobito onda ako je zemlja suviše isušena. Nakon nekoliko dana obamru nadzemni dijelovi biljaka a nakon 10—12 dana obamre i korjenje, dapače i ono, koje siže tako duboko u zemlju, da ga ni kod običajnog okapanja motikom ne možemo doseći.

PERAD NEKA SE STALNO DRŽI U ČISTOCI. Za veće žege neka se ima kamo skloniti, a isto tako i za nenadane nagle kiše ili tuče. — Mladu perad držimo odijeljeno mušku od ženske. Što ne kanimo ostavljati za rasplod, treba toviti. Perad neka boravi što više na otvorenom prostoru; kretanje na čistom uzduhu jednako je korisno mladoj kao i starijoj peradi.

SITNIJE DOMAĆE ŽIVOTINJE treba držati što više na otvorenom prostoru, na paši, ali tu im treba udesiti mjesta, gdje se mogu zakloniti pred žegom ili naglim nevremenom. Skrbiti treba, da životinjama ne uzmanjka čiste, svježe vode. — Kuniće hraniti zelenjem i repom, a dodavati im uza to i dobrog sijena i zobi, od čega dobivaju lijepu dlaku. Može se udesiti još jedno posljednje parenje kunića; mladunčad od toga parenja moći će do zime još dovoljno ojačati, ako leženje padne prije jesenskog linjanja (mijenjanja dlake).

U PČELINJAKU treba već sada pregledati pojedine pčelce i osvjedočiti se, ima li u svakom pčelcu mlada i snažna matica. Ako je leglo na satinama kojekako raštrkano ili su satine suviše narijetko zaležene, ne vrijedi matica mnogo i treba ju izmijeniti. Napredan pčelar izmjenjuje maticu nakon dvije ili najviše tri godine. — Treba se već sada pobrinuti, da svaki pčelakc bude imao potrebitu oziminu t. j. dovoljno meda u saću. Slabije i slabo za zimu spremne pčelce najbolje je spojiti, po dva u jedan.

MALINE OBREZUJEMO u mjesecu kolovozu, tako da odrežemo one starije izboje, koji su ove godine donijeli plo da. Od mladih izboja ostavima u svakome grmu po 4—5 najjačih, koje ponešto prikratimo.

BILJEŠKE

GOSPODARSKO-KULTURNA IZLOŽBA U KOSTAJNICI održati će se od 1. do 5. listopada (oktobra) 1931. i to: Velika izložba krupne i sitne stoke te peradi, zajedno i stočni sajam za cijeli srez, biti će na gradskom sajmištu dne 4 oktobra, a ostali dio izložbe od 1. do 5. oktobra u zgradi Drž. gradanske škole. Izložba se održaje uz pripomoć Ministarstva poljoprivrede, gradskog načelstva u Kostajnici, područnih opći-

na i privrednih ustanova. Imat će 9 odjeljenja i to: 1. Gospodarstvo: ratarsko-povrćarski proizvodi. Voće, grožđe, vino, rakija, ukuhano voće i drugi voćarski produkti. Cvijeće. Gospodarsko orude. Rasadnički produkti. 2. Industrija. 3. Obrt. 4. Ručne radnje. 5. Knjige. brošure, časopisi itd. 6. Zdravstvo. 7. Veterinarstvo. 8. Stočarstvo: rogata stoka, konji, svinje, perad, pčelarstvo, ribarstvo, divljač i lovstvo, kunićarstvo. 9. Mljekarstvo. — Osim privrednika kostajničkog sreza mogu izlagati i drugi privrednici sa teritorija Kraljevine Jugoslavije Za potanje informacije treba se obratiti na: Izložbeni odbor poljoprivredno-kulturne izložbe u Kostajnici.

KNJIŽEVNE VIJESTI

EKONOMIJA KAZNENOG ZAVODA U LEPOGLAVI. Izvještaj o radu god. 1927—30. Primili smo štampani, vrlo lijepo opremljeni izvještaj ove ekonomije, koja je osnovana još 1912 godine, ali se za vreme rata pa sve do godine 1926 nije mogla pravo srediti i razviti, jer nije bila vođena stručno, pa se »postepeno udaljila od prvobitne svoje zadaće: da bude što rentabilnija i da postane uglednim gazdinstvom za sav okoliš.«

Tako doslovce kaže izvještaj u predgovoru, koji je potpisao upravnik Kaznenog zavoda Dr. Maksimilijan Bohaček. Veoma rado citiramo i ovo: »...g. 1926. na molbu uprave zavoda Ministarstvo pravde namestilo u svojstvu kontraktualnog ekonoma g. Kodineca Georgija, inženjera agronomije, koji je svojom stručnom spremom, radom i marljivošću podigao ekonomiju na visoki stepen«. G. ing. Kodinec suradnik je našeg lista, njegovi stručni članci poznati su našim čitateljima. Veseli nas, da prema ovome izvještaju možemo prikazati i njegov odličan rad na uređenju i vođenju ekonomije, koja zaprema 259 jutara težatne zemlje i 573 jutra šume. Na same oranice otpada 148 jutara, na vinograde 15, vrtove 15, a voćnjake 6 jutara, dok livade i pašnjaci zapremaju 75 jutara.

Svemu je posvećena dolična pažnja, kako se razabire iz preglednih skrižaljki, koje prikazuju prirod pojedinih proizvoda. Glavni i skoro jedini radnici su osuđenici zavoda, koji se tu ujedno uče racionalnom gospodarenju. — Zavodsko stočarstvo broji 29 krava, 10 volova, 18 kom. podmlatka i 1 bika. Sve su životinje prvoklasne. — Svinjogojstvo ima 85 komada, od toga odraslih krmača 16, nerasta 2, a tovljanika 21. — Peradarstvo ima ukupno 250 komada i to: 12 pjetlova, 69 kokošiju, 68 pilića, 24 guske, 33 patke i 44 ćurke (pure). Ono služi potrebama zavoda, a namjerava se urediti tako, da će i ono biti uzorno.

Predaleko bi nas vodilo, kad bismo htjeli potanko prikazati sve grane ove uzorne ekonomije, koja danas ne samo da zadovoljuje potrebama zavoda, nego djeluje i kao uzorna ekonomija podižući nivo gospodarskog rada i napretka u svom okviru. Sve to služi na čast i upravi Kaznenog zavoda kao i upravitelju ekonomije g. ing. Kodinecu.

KULTURA ŠEĆERNE REPE U SLAVONIJI, I NJENI NEPRIJATELJI. Napisao Dr. Željko Kovačević. Brošura od 20 stranica, koju je izdala Poljoprivredna i kontrolna stanica u Osijeku. Pisac stručnjački prikazuje glavne štetočince i bolesti šećerne repe kao i njihovo suzbijanje. Od štetnika predočuje nam r e p i n u p i p u, kao najvećeg i najopasnijeg neprijatelja šećerne repe. Borba proti toj pipi služila se mehaničkim i kemijskim sredstvima. Mehanička sredstva (obrambeni jarci, sabiranje i palenje pipe,) uporedo sa upotrebom kemijskih sredstava (klorbarij, švajnfurtsko zelenilo, Arsola, Nosprasen i dr.) dali su rezultate, koji su upozorili na golemu opasnost ovog štetočinca kao i na potrebu najenergičnijeg suzbijanja njegovog, da se još za vremena spasi kultura repe od potpunog uništenja. — Osim repine pipe prikazuje još i nekoje druge pipe na repi pa i druge štetnike kao: buhače, male hrušteve, repine strvinare, pa gusjenice leptira metlice, lisna uš i dr. Od bolesti na šećernoj repi prikazuje p a l e ž k o r i j e n a i s u h u t r u l e ž, gljivične bolesti.

Tkogod se zanima za kulturu šećerne repe, a pogotovo svaki proizvadač šećerne repe, treba da pročita i prouči knjižicu Dra Ž. Kovačevića, kako bi u pravi čas uočio sve opasnosti štetnika i bolesti šećerne repe, proti kojima valja povesti ozbiljnu borbu, želimo li, da kultura šećerne repe bude onako rentabilna, kako ona može i mora biti.

ODGOVORI NA PITANJA

G. DR. AVELIN STAHULJAK, KLANJEC. — Što je uzrok, da su Vam se posušili r o d o d e n d r i, koje ste pred godinu dana posadili, to je teško reći. Vi ste ih zalijevali, te im vode nikad nije pomanjkalo. I njegovali ste ih, kako se najbolje moglo. No oni su već od početka kunjali, potjerali neznatno mladice, a onda se naskoro stali sušiti. Ova činjenica (da su već od početka kunjali) dovodi nužno do pomisli, da je neka pogrješka načinjena već kod samog sađenja. — Rododendre valja prije sađenja kroz nekoliko sati staviti korjenjem u vodu. A onda, za sađenje pripremiti dobru smjesu zemlje crnice i pijeska, kojom treba da korjenje ovih biljaka bude obloženo sa svih strana. Možda su Vaši rododendri suviše duboko usađeni? Da li su odmah nakon sađenja čestito zaliveni? Je li im zemlja s površine bila pokrita na po strulim stajskim gnojem? Sve je to dosta važno, da se rododendri kako treba ukorjene. J a p a n s k i l i j e r o v i (Lilium auratum) nabavljeni iz Holandije, možda su suviše izloženi žestokom suncu? Njima bolje prija, ako ih podnevno sunce ne prži suviše. Jesu li im lukovice bile dosta duboko (10—15 cm) zasađene? Istina, sve su to nekud razmaženije biljke, nego naše domaće vrtno cvijeće. Ali to nije ni čudo, jer su one oplemenjivane i odgajane u posve drugim prilikama, nego u našim vrtovima. Treba da se priviknu na te, za njih nove, prilike, a to im uvijek baš i ne uspijeva. Osim toga njih je kultura oplemenila, ali i učinila slabijima od njihovih poludivljih srodnica. To je nažalost vrlo česta loša i neželjena posljedica kulture kod sviju živih bića. — Od holandijskih oplemenjivača vrlo lijepe i otporne sorte ima tvrtka J. van Gelderen, Boskoop (Holandija).

G. VLADO MOMČILOVIĆ, BOS. KRUPA. Vaši oleandri, visoki preko 3 metra, lijepo krošnjati i sa obilnim krupnim, crvenim cvatom, stari 44 godine, prilična su rijetkost. Naravno da ih želite prodati, jer za tako ogromne oleandre nemate zgodne prostorije. Nadamo se, da će koji od gg. čitatelja našeg lista imati interesa za kupnju tih neobičnih oleandera, pa se upitom izravno na Vas obratiti. Bilo bi zgodno, da ste nam poslali fotografiju tih oleandara kad su u cvatnji.

KNJIŽNICA »UZOR. VRTLARA I GOSPODARA«.

POVRĆARSTVO (PROIZVODNJA POVRĆA) od prof. Stj. Pirnata. Drugo prerađeno i upotpunjeno izdanje. Ova knjiga se doštampava. Opsizati će oko 250 štampanih stranica, te će biti neophodno potrebita svakom naprednom povrćaru.

U štampu ulaze redom daljnje gospodarske i vrtlarske knjige priznatih stručnjaka: Kopuni, pulardi i njihovo tovljenje. Biljke penjalice. Ishrana domaćih životinja. Bolesti i štetočinci vinove loze. Pospješna proizvodnja povrća u klijalištima i staklenicima. Biljke trajnice u vrtu. Biljke jednoljetnice u vrtu. Ukrasno grmlje i drveće. Krmno bilje. Stočarstvo malog posjednika. Bolesti voćaka, povrća i cvijeća. Kunićarstvo. I mnoge druge vrtlarske i gospodarske knjige. — Knjižnica će izdavati samo najbolja popularno pisana djela priznatih stručnjaka. Kako će biti sve knjige najsavjesnije redigirane, one će dolično ispuniti svoju zadaću, a ta je, da svakom našem obrazovanom čovjeku pruže solidnu stručnu ali lako razumljivu poduku u svim granama vrtlarstva i gospodarstva.

Sve upite gg. stručnjaka glede dogovora o saradnji umoljava se upravljati uredniku prof. Stj. Pirnatu, Zagreb, Kršnjavoga ul. 23/II.

RANIJA GODIŠTA »UZOR. VRTLARA I GOSPODARA« za god. 1926., 1927., 1928., 1929., 1930., kompletna ukupno sa poštarinom 175 din. Kruto pojedinačno uvezana sa zlatotiskom svih pet godišta 225 din, a svih pet zajedno ukoričeno 200 din. Pouzećem 10 din. više. — Narudžbe na upravu lista.

Na osnovu zakona o štampi od 8. VIII. 1925. Odgovara za redakciju prof. Stjepan Pirnat, Kršnjavoga ulica 23. Za izdavače, upravu i oglase Josip Božić, Savska 90a. Za štampariju Rudolf Polanović, Ilica 131. Štampar: Jugoslovenska Štampa d. d., Zagreb, Masarykova 28a.

Neuljeni vapneni dušik

suzbija i uništava sve vrste korova sa širokim i hrapavim lišćem kao: **gorušicu i poljsku repicu i slično:**

Upotreba: Neuljeni vapneni dušik treba rasipati omaške na usjeve u proljeće, kad korov nikne i razvije 3—6 listića. Na **1** kat. jutro upotrebiti 80—100 kg. Rasipati rano u jutro, dok ima rose. Ako poslije toga bude lijepo i sunčano vrijeme, uspjeh je siguran. — Sa upotrebom neuljenog vapnenog dušika tamanimo ujedno štetočine, sprečavamo razvoj bolesti i ujedno dovodimo usjevima dušikovu hranu. — **Neuljeni vapneni dušik izradjuje:**

TVORNICA ZA DUŠIK D. D. RUŠE

Naručbe prima izravno tvornica ili pak može svaki poljoprivrednik: **da naručbu izvrši tamo gdje mu je najzgodnije** i to kod:

Agrarije Novi Sad, Poljoprivrednog udruženja Osijek, Središnjeg saveza Hrvatskih Seljačkih Zadruga Zagreb, Gospodarskog društva Zagreb, Zadružne matice u Splitu, Odseka za Poljoprivredni kredit Kr. banske uprave u Sarajevu

VLASTELINSTVO

DIOŠ-ŠUPLJA LIPA

Stanica za aklimatizaciju i prodaju Švajcarske, Simentalske priplodne stoke

Mi importiramo naš priplodni materijal iz **najodličnijih švicarskih** uzgojnih područja. Mi Vam možemo u svako doba dobaviti prvoklasni priplodni materijal **bikove, steone junice i krave.** Na zahtjev dobavljamo i švicarska smedja goveda rase **„Švic"** kao i **Sanske koze.** Obratite se u slučaju potrebe na nas. Stojimo Vam uvijek rado na usluzi.

Posetite nas! Dodite i razgledajte našu stoku, bezobavezno na kupnju. **Vaš posjet uvijek će nas razveseliti!**

Administracija: DIOŠ-SUPLJA LIPA pošta i želj. stanica **Daruvar** (Slavonija). **Tel. Daruvar broj 26.** Vlastita postaja za utovar i istovar stoke.

Prvoklasno proljetnje vještačko gnojivo

ČILSKU SALITRU

155% garantirani azot možete dobiti kod svih prodavača vješt. gnojiva i svih zadružnih organizacija, ako je pravovremeno naručite. **Čilska salitra** snabdjeva naše usjeve sa gotovom azotnom biljnom hranom, koja ne mora da previre u zemlji. Njeno djelovanje je prema tome **osigurano i brzo.** Snabdjevajte se ovim odličnim azotnim gnojivom **zajedničkom** nabavkom preko **prodavača vještačkih gnojiva** ili **vaših zadruga,** jer je vagonska roba **znatno jeftinija.** Svjetska potrošnja ovoga gnojiva iznosi oko 3,000.000 tona godišnje. — Obratite se za vagonske cijene velikoprodavačima čilske salitre:

G. Savi Veljoviću, u Beogradu, Frankopanova 2 i
G. Ivi Ceriniću u Karlovcu (Hrvatska)

Sve stručne upute i pismena obavještenja o upotrebi **čilske salitre** dobiti ćete **besplatno: Beograd:** Delegacija Proizvađača Čilske Salitre, Vuka Karadića ul. 2. **Zagreb:** Poddelegacija Proizvađača Čilske Salitre, Mihanovićeva ul. 38. — Kupujte prvoklasno azotno gnojivo **čilsku salitru** koja uspješno ide na sve zemlje i sve usjeve, pa i preko poniklih.

HILLEGOM
15. augusta.

HOLANDIJA
15. augusta

RAZGLASITE!!

GOVORI PEPINIJERA „LA REINE"!

Mojim mušterijama i poštovanim prijateljima! Svi koji su zatražili moj ovogodišnji jubilarni cjenik, dobivaju 30 % popusta od sviju cijena. Isto tako vraćamo putem naše banke suvišak i Vama, koji ste već naručili i platili. A Vas, koji ste još neodlučni pozivamo, da ne ostanete bez narudžbe u ovoj jubilarnoj godini. Obavijestite i svoje prijatelje, da je naša deviza »Pokušati jest što i prihvatiti.« Vi znadete za velik uspjeh, koji je naše cvijeće postiglo na Internacionalnoj izložbi u Anversu, Parizu i Londonu, a poznat Vam je i veliki renomee naše kuće.

Kod nas su cijene za 50 % niže nego igdje drugdje. Tako: Hijacinte u svim svojim prekrasnim bojama I. veličina, 18 cm. po 100 kom. 80 Franaka, II. vel. 60 Fr. **Nekoliki RANI TULIPANI,** po 1000 kom. I. vel.: Brillant star, couleur cardinal, Prince d Autriche, Flamingo, Thomas Moore, Prince jaune, Vermillon Brillant 280 Fr., II. vel. 250 Fr.. La Reine Ducetol Cramoissie Brillant, I. vel. 250 Fr.. II. vel. 230 Fr. po 1000 kom. — Duc du Berlin, Mon tresor, Grand duc I. vel. 1000 kom. 320 Fr. — **GURMATI TULIPANI** I. vel. 1000 kom. Theeroos i Murillo 260 Fr., II. vel. 240 Fr. — **VUURBAAK,** COURANNE D'OR i TOURNESOL, 1000 kom. 300 Fr., II. vel. 280 Fr. — **DARWINOVI TULIPANI,** 1000 kom. I. vel. 12 cm., William pit, Batigon 280 Fr., II. vel. 250 Fr. Svi drugi Darwin-tulipani 1000 kom. I. vel. 250 Fr., II. vel. 230 Fr. — NARCISSE Van Sion (dvostruke), Bicelo Victoria, Laurens Koster, Goeden spierring, extra 1000 kom. 500 Fr., I. vel. 450 Fr. Sve druge sorte 1000 kom. 400 Fr. — CROCUSI u svim bojama, 100 kom. I. vel. 18 Fr. — Sve sorte IRIS, I. vel. 9 cm. 100 kom. 15 Fr. Nekolike sorte iskazane u cjeniku, 25 %.

Upravite još danas Vašu narudžbu našoj renomiranoj tvrtci:

(PEPINIERE „LA REINE") HILLEGOM, HOLANDIJA

P. s.: Povodom naše dvadesete godišnjice prilažemo besplatno svakoj narudžbi 25 Polo Negro (indijske lukovice).

Plaćanje: polovica unaprijed, ostatak nakon primitka robe. Za isplatu unaprijed 5 % odbitka. Podvoz franko do granice, bez troškova embalaže. Isto ostaje i kod stotina ili tisućina cijene.

Inkubatore

i sve potrebštine za peradarstvo

dobavlja

„Tegma" d. d.

Zagreb
Starčevićev trg 9
(preko puta glavnog kolodvora)

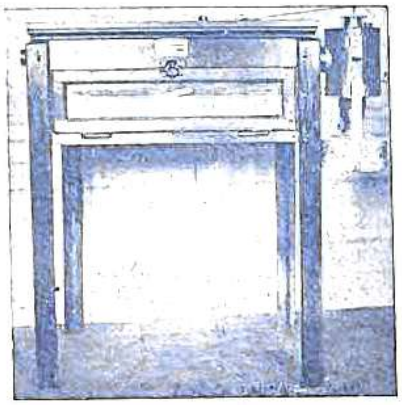

PATRIA SERUM ZAVOD
SUBOTICA
Veterinarska Uprava
Državna Kontrola

Proizvodi, šalje svakovrsna cepiva i serume protiv stočnih zaraznih bolest.

Brzojavi:
Patria-serum Subotica.
Telefon broj 60.
Besplatno stavlja diagnoze i daje stručne informacije.

Medjimurske konje

teške i poluteške, sa garancijom se može uvijek dobiti kod

E. VAJDA, Čakovec
Medjimurje

Telefon 60, 59, 3, 4.
Telegr.: VAJDA, Čakovec

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA

„CROATIA"

utemeljena po općini slob. i kr. glavnog grada Zagreba god. 1884

Središnjica: ZAGREB

Podružnice:
Beograd, Ljubljana, Novi Sad, Osijek, Sarajevo i Split

Glavna zastupstva: Dubrovnik, Karlovac, Maribor, Subotica, Sušak, Šibenik i Veliki Bečkerek

Preuzima uz povoljne uvjete sve vrsti osiguranja kao:

na ljudski život, protiv šteta od požara, groma, eksplozije, provalne krađe, tuče, posljedice tjelesnih nezgoda, staklenih ploča protiv razlupanja, chomage, transporta na kopnu i na vodi, autokasko

Razvoj zadruge od god. 1918.

	Osigurane svote	Polučene premije	Isplaćene štete
Godine 1918	192,227.919.—	654.243.36	149.793.69
„ 1920	966,175.260.—	3,444.988.11	747.633.36
„ 1923	5.755,507.565.—	19,847.375.38	7,596.508.51
„ 1925	8,143.726.572.—	28,604.059.14	17,246.707.76
„ 1928	9.260,744.415.—	36,351.595.01	15,906.653.13
„ 1929	9.624,120.013.—	39,279.435.56	16,583.624.49
„ 1930	10.045,441.165.—	41,368.121.56	15,637.036.06

Provađajte sva potrebna Vam osiguranja kod ovog najstarijeg domaćeg osiguravajućeg zavoda

---

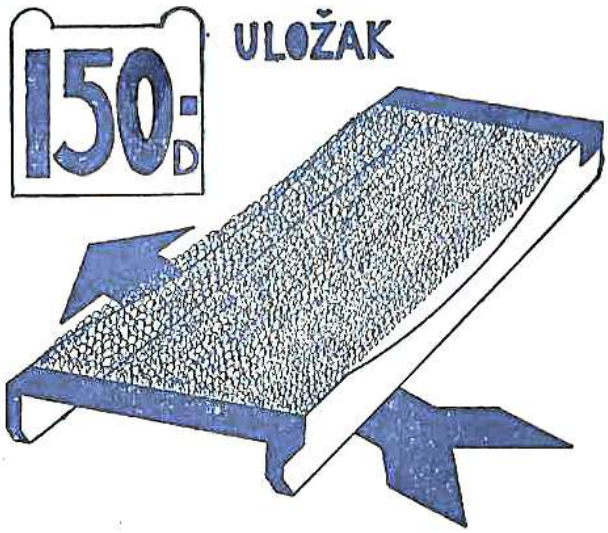

ULOŽAK ZA KREVET

iz pletene žice, sa drvenim okvirom, nova cijena

Din 150.—

Kod narudžbe molimo, da se navede točna unutarnja širina i duljina kreveta

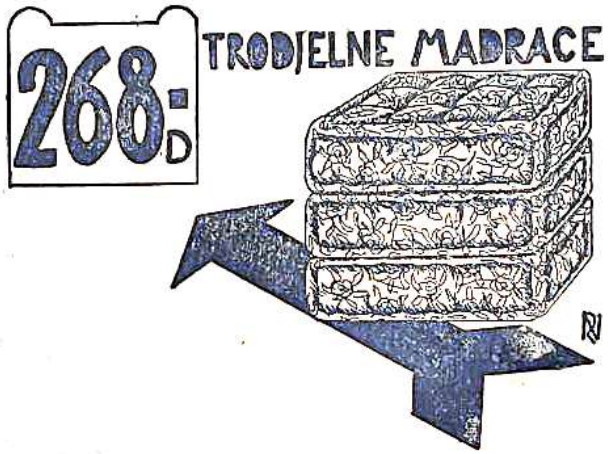

TRODJELNE MADRACE

komplet 3 komada, iz dobrog gradla, punjene afrik-morskom travom, nova cijena

Din 268.—

Kastner i Öhler
Zagreb.